

STRATEGIA ROZWOJU GMINY **Laszki**

Rzeszów - Laszki
lipiec 1999

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. RAPORT O STANIE GMINY LASZKI	8
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	8
Polożenie geograficzne i podział administracyjny	8
Bogactwa naturalne	10
Stan środowiska	10
Miejsce i funkcje gminy	10
2. LUDNOŚĆ I ZAGADNIENIA SPOŁECZNE	13
Dane demograficzne	13
Pracujący i bezrobotni	16
Źródła dochodów ludności	21
3. WARUNKI SOCJALNO-BYTOWE	23
Oświata	23
Mieszkalnictwo	24
Służba zdrowia	25
Opieka społeczna	26
4. GOSPODARKA	28
Przemysł	28
Rolnictwo	29
5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	34
Wodociągi, kanalizacja i gospodarka odpadami	34
Gazownictwo	36
Drogi i szlaki komunikacyjne	36
Telekomunikacja	38
Elektroenergetyka	38
6. KULTURA I TURYSTYKA	39
Walory historyczne	39
Walory krajobrazowe, turystyka i agroturystyka	39
Działalność kulturalna	39
II. STRATEGIA ROZWOJU GMINY LASZKI	41
1. ZAŁOŻENIA OGÓLNE	41
2. ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON GMINY LASZKI	42
3. MISJA GMINY	47
4. OBSZARY, CELE I ZADANIA REALIZACYJNE	49
Załącznik 1 - Wykaz inwestycji planowanych do realizacji	55
Załącznik 2 - Wykaz zabytków na terenie	56
Spis tabel	58
Spis wykresów i rysunków	59

WSTĘP

„Strategia rozwoju gminy” jest u nas ciągle pojęciem nowym, nie zawsze poprawnie rozumianym, ale jednocześnie modnym i robiącym karierę, używanym często jako synonim nowoczesności, wyraz najwyższej racjonalności w procesach planistycznych i w realizacji przedsięwzięć rozwojowych. Dla naszych potrzeb można przyjąć prostą definicję, że strategia rozwoju gminy jest to sztuka /metoda/ formułowania długookresowych celów, a także ich modyfikacji w zależności od zmian zachodzących w otoczeniu oraz wybór działań umożliwiających realizację przyjętych priorytetów rozwoju. Strategia rozwoju powinna zatem bez wątpienia odpowiadać (co najmniej!) na pytanie:

=> co musimy zrobić, aby funkcjonować i rozwijać się w przyszłości ?

Prezentowany poniżej dokument, nazwany „Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Laszki”, udziela odpowiedzi na postawione wyżej, fundamentalne pytanie.

Po co właściwie strategia, co z niej będziemy mieli?

Pojawia się często pytanie, jakie jest faktyczne znaczenie planowania strategicznego dla gminy ? W zamierzeniu ma ono dotyczyć kilku podstawowych kwestii, takich jak:

- co trzeba zrobić ?
- kiedy należy to zrobić ?
- w jaki sposób ?
- kto ma doprowadzić do realizacji celów i zadań ?

Tak skonstruowane planowanie strategiczne redukuje niepewność funkcjonowania i rozwoju gminy oraz zwiększa jej zdolności adaptacyjne w zmieniającym się świecie zewnętrznym.

Budowanie strategii rozwoju należy do nowych form działalności samorządu terytorialnego - ich prowadzenie i rozwijanie jest niezbędne ze względu na głębokie zmiany systemowe, które miały miejsce w Polsce w ciągu ostatnich kilku lat, a mianowicie:

- => wprowadzenie gospodarki rynkowej, w związku z czym na rozwój lokalny oddziałuje wiele sił, grup nacisku i interesów wymagających ukierunkowania i koordynacji. Koordynacja ta jest zapewniana różnymi instrumentami, a jednym z nich powinna być właśnie strategia rozwoju;
- => reaktywowanie samorządu terytorialnego i przejęcie przezeń wielu kompetencji zarządczych, co pociąga za sobą odpowiedzialność za gminę;
- => demokratyzacja samorządów- realna odpowiedzialność przed społecznością lokalną, wyborcami,
- => wzrastająca podmiotowość aktorów życia gospodarczego i społecznego, wzrost znaczenia praw jednostki a także oczekiwania społeczności lokalnych, które chcą uczestniczyć w podejmowaniu decyzji.

Strategia ma kluczowe znaczenie dla samorządu terytorialnego, pragnącego osiągnąć sukces. Należy jednak podkreślić, że nie wszędzie można i warto budować strategię rozwoju. Wypracowują ją tylko ci, których na to stać tak pod względem intelektualnym, jak i organizacyjnym, ale przede wszystkim - determinuje ją stan świadomości i aspiracji. Taką społecznością jest niewątpliwie społeczność gminy Laszki - aktywna, świadoma swoich

możliwości i ograniczeń, zdolna do wypracowania i wdrożenia strategii. Przedkładany plan strategiczny ma być, w zamierzeniu, tego dowodem.

Podstawową funkcją strategii jest z jednej strony dostarczanie informacji podmiotom gospodarczym, inwestorom i mieszkańcom o długookresowych uwarunkowaniach rozwoju i sposobach rozwiązywania problemów, jakie w związku z nimi powstaną, z drugiej strony są to także deklaracje i zobowiązania władz do podjęcia określonych przedsięwzięć i działań. Strategia staje się więc podstawowym dokumentem długofalowej polityki, także lokalnej, a jej opracowanie jest wręcz niezbędne, gdyż tworzy dobrą platformę współpracy, współdziałania wszystkich zainteresowanych podmiotów, głównych aktorów życia publicznego, tj. samorządu, administracji rządowej, instytucji pozarządowych, podmiotów gospodarczych, wreszcie -mieszkańców.

W jakich ramach formalnoprawnych opracowano strategię rozwoju gminy?

Formułowanie, jak i realizacja strategii odbywa się w konkretnej przestrzeni, która tworzy jej ramy funkcjonalne. Celem podejmowanych wysiłków powinno być łączenie założeń polityki gospodarczej i społecznej, zawartej w strategii, z polityką przestrzenną i inwestycyjną. W tak szeroko pojętym planowaniu strategicznym można wyróżnić trzy strefy i odpowiadające im dokumenty wynikowe będące ich syntezą, zgodnie z poniższym schematem:

Najszerzej problematyką planowania strategicznego zajmują się przepisy ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym / DzU Nr 89 poz. 415 z późn. zm./, które nakładają obowiązek zapewnienia spójności polityki planowania przestrzennego (dotyczy to studium zagospodarowania przestrzennego województwa i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy), powinny więc opierać się one na strategiach rozwoju.

Możliwe są trzy rodzaje relacji zachodzących pomiędzy strategią gminy a studium:

- podejście kompleksowe, zakładające integralność strategii i studium;
- studium zostaje oparte na poprzedzającej je strategii;
- prace nad studium i strategią przebiegają równolegle.

W każdym przypadku należy oczekiwać nieco odmiennych rezultatów, jednak najbardziej efektywne wydaje się być podejście zintegrowane, łączące politykę gospodarczą i przestrzenną. Podejście takie umożliwi realizację spójnego, wzajemnie uzupełniającego się, a przede wszystkim - kompletnego systemu planowania strategicznego.

Strategia rozwoju gminy jest niezbędnym i cennym materiałem wyjściowym dla potrzeb

studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, do opracowania którego Zarząd Gminy jest zobligowany przepisami wspomnianej poprzednio ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym /według aktualnego stanu prawnego do końca 1999 roku/.

Aktualnie brak w Polsce zatwierdzonej formalnie koncepcji strategii rozwoju społeczno-gospodarczego. Jest jednak szereg dokumentów, które powinny zostać uwzględnione przy opracowaniu strategii /tak zresztą stało się w przypadku opracowania strategii Gminy Laszki

- „Koncepcja polityki zagospodarowania przestrzennego kraju. Polska 2000 +”, materiał o zasadniczym znaczeniu dla formułowania strategii, szczególnie na poziomie województwa;
- „Strategia dla Polski” -jest to raczej materiał deklaracyjny, o charakterze postulatywnym;
- „Państwo sprawne, przyjazne, bezpieczne. Program decentralizacji funkcji państwa i rozwoju samorządu terytorialnego”, opracowany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji;
- „Zarys strategii rozwoju regionalnego Polski” wraz z analizami pomocniczymi, mający szczególne znaczenie dla sfery polityki regionalnej i lokalnej,
- Założenia strategii narodowej,
- Założenia strategii województwa podkarpackiego,
- Priorytety określone w funduszach PHARE.

Stanowią one pożądany materiał wyjściowy i tworzą ogólne ramy, w jakich poruszali się twórcy strategii.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy pozostaje też blisko przepisów ustawy z 1990 roku o samorządzie gminnym (terytorialnym) /DzU nr 16, poz. 95 z późn. zm./. Ustawa ta stanowi, iż do zadań gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, a art. 18 ustawy wśród kompetencji rady gminy wymienia „opracowanie programów gospodarczych”.

Nie ulega wątpliwości, że sukces gminy /każdej !/ zależy od skutecznego i efektywnego zarządzania. Jest ono zaś możliwe tylko wówczas, gdy gmina realizuje cele i zadania podporządkowane jasnej i, co niezwykle ważne, akceptowalnej społecznie strategii rozwoju. To ostatnie zaś związane jest bezpośrednio z metodyką przyjętych prac nad strategią, którą z kolei przedstawiamy obszernie w następnym akapicie.

W kwestii znaczenia posiadania własnej strategii należy zwrócić jeszcze uwagę na jeden tylko aspekt - mianowicie aspekt motywacyjny. Strategia rozwoju jest świetnym narzędziem motywacyjnym tak dla lokalnych społeczności, jak i władz gminnych, upodmiotowiając zarazem te grupy. Jest to sprawa bardzo istotna - przyjmuje się bowiem, że motywacja jest jednym z najważniejszych impulsów rozwojowych współczesnych społeczności, w coraz większym stopniu także wiejskich.

Jak wyglądały prace nad strategią?

Przedstawiona strategia wypracowana została w wyniku połączonych wysiłków lokalnych środowisk i instytucji odpowiedzialnych za gospodarczy i społeczny rozwój gminy Laszki. Szczególnie cenna okazała się pomoc środowisk samorządowych, w tym przedstawicieli Rady Gminy i sołectw. Strategia ta, formułując cele strategiczne i priorytety wzrostu, wskazuje kierunki koncentracji wysiłku zbiorowego wspólnoty mieszkańców i zmian, które powinny zostać przeprowadzone, aby uzyskać oczekiwane efekty. Liderem tych zmian musi być Zarząd Gminy.

Przystępując do budowania strategii rozwoju, niezbędne było przede wszystkim poznanie otoczenia oraz zrozumienie zachodzących procesów i przewidywanych kierunków zmian - a więc dogłębne poznanie gminy Laszki. Kolejnym etapem prac było określenie dziedzin

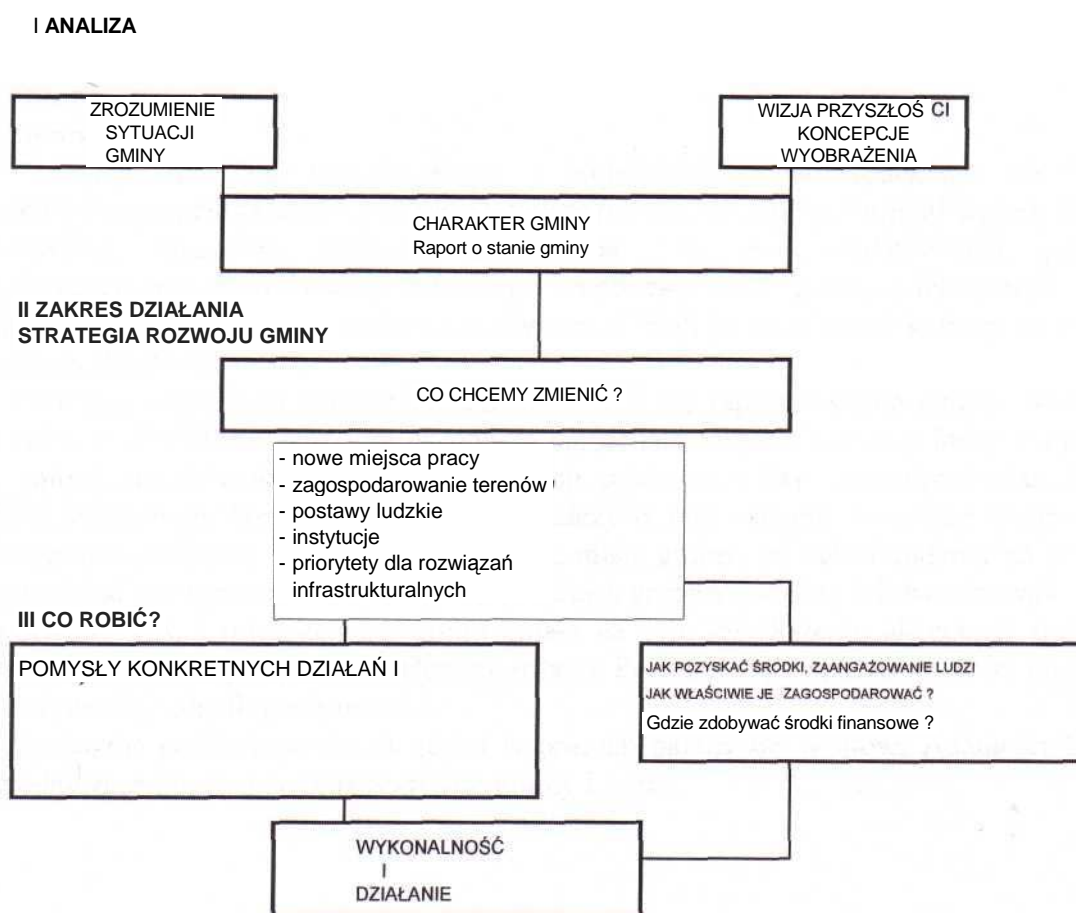
strategicznych, które będą następnie rozwijane. Dokonane tu oceny wskazują kierunki, w jakich

gmina Laszki powinna się specjalizować.

Metodyka dalszych prac powinna więc wyglądać następująco: zidentyfikowane cele społeczno-gospodarcze powinny być sprawdzane, zweryfikowane pod kątem możliwości zrealizowania w konkretnej przestrzeni, następnie informacja zwrotna powinna dotrzeć do autorów strategii rozwoju celem wyboru najlepszych środków i narzędzi dla realizacji założonych i już zweryfikowanych celów.

Gmina Laszki jest częścią powiatu jarosławskiego i województwa podkarpackiego, a także makroregionu południowo-wschodniej Polski. Strategia uwzględnia istniejące uwarunkowania powiatu, województwa oraz ich miejsce w terytorialnej organizacji państwa. Dostosowuje się do istniejącej w województwie podkarpackim sytuacji, wykorzystując zarazem te jego uwarunkowania, które w sposób bezpośredni lub pośredni są z nią związane. Rozwój gminy jest bowiem w znacznym stopniu uzależniony od decyzji oraz środków finansowych skupionych na poziomie województwa.

Rysunek: Proces pracy nad strategią

Autorzy strategii duży nacisk położyli na możliwości twórczego działania przedstawicieli społeczeństwa lokalnego, wykorzystanie ich wiedzy i doświadczeń. Podstawowe prace analityczne i diagnostyczne, a także dotyczące konstrukcji dokumentu końcowego wykonała Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., współpracująca ściśle z pracownikami Urzędu Gminy. Punktem wyjścia do planów strategicznych stał się raport o stanie gminy. Wspólnie wypracowane i uświadomione problemy przełożone zostały na misję gminy, jej cele i zadania na przyszłość. Efektem jest opracowana strategia zawierająca grupową wiedzę i doświadczenia. Wspólna praca RARR SA i przedstawicieli gminy miała na celu zwiększenie akceptacji społecznej i poczucia emocjonalnej więzi z określonymi tezami. Pozwala to przypuszczać, iż jej efektywność i oddziaływanie będą długoterminowe.

Stanowi to podstawę opracowań zawartych w części drugiej niniejszego dokumentu, tzn. celów rozwojowych i zadań przewidzianych do zrealizowania w ciągu najbliższych kilkunastu lat. Część zadaniowa nie zawiera planów realizacyjnych oraz kosztów wewnętrznych i zewnętrznych wdrażania strategii. Działania te koncentrują się głównie na określonych wspólnie przez mieszkańców gminy i jej władze priorytetowych obszarach:

- **rozwoju infrastruktury,**
- **ryнку pracy,**
- **rolnictwa.**

Powstanie powiatu jarosławskiego i województwa podkarpackiego nie zmieniło warunków życia mieszkańców oraz priorytetów rozwojowych gminy. Zmienił się jedynie sposób pozyskiwania finansów. Strategia adresowana jest do przedstawicieli podmiotów gospodarczych, mieszkańców oraz inwestorów zainteresowanych gminą, a jej wartość może być rozpatrywana w skali gminy,/powiatu, jak również w skali województwa, którego gmina Laszki jest częścią składową.

Punktem wyjścia do planów strategicznych stał się raport o stanie gminy. W dniu 7.07 1999 roku w siedzibie władz Gminy odbyła się debata lokalna, podczas których uczestnicy: radni, sołtysi, przedstawiciele lokalnych instytucji, pracownicy UG i inni odpowiadali na pytania z jakimi problemami boryka się gmina i co należy w niej zmienić. Wspólnie wypracowane i uświadomione problemy przełożone zostały na misję gminy, jej cele i zadania na przyszłość. Efektem debat jest opracowana strategia zawierająca grupową wiedzę i doświadczenia. Wspólna praca RARR S.A. i mieszkańców gminy miała na celu zwiększenie akceptacji społecznej i poczucie emocjonalnej więzi z określonymi tezami. Pozwala to przypuszczać, iż jej efektywność i oddziaływanie będą długoterminowe.

Serdeczne podziękowania za udział w pracach należą się Wójtowi Adamowi Grendzie, Przewodniczącemu, Radzie oraz Sołtysom gminy Laszki.

Opracowanie:

Biuro Analiz Ekonomiczno-Prawnych RARR S.A

I. RAPORT O STANIE GMINY Laszki

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

Przedstawiona charakterystyka gminy Laszki jest raportem stanu społeczno-gospodarczego, który został wypracowany na podstawie dostępnych materiałów statystycznych, badań terenowych i dokumentacyjnych oraz literatury przedmiotu.

Przeprowadzona diagnoza umożliwia dokładne rozpoznanie stanu społeczno-gospodarczego gminy na tle powiatu jarosławskiego w ujęciu problemowym i przestrzennym, zarówno z gospodarczego, jak i społecznego punktu widzenia.

Położenie geograficzne i podział administracyjny

Gmina Laszki zajmuje wschodnią część Kotliny Sandomierskiej, w obrębie doliny dolnego Sanu i Płaskowyżu Tarnogrodzkiego z wchodzącymi w ich skład doliną rzeki Szkło i Garbem Jaworowskim.

Obszar gminy Laszki ma kształt podłużny, w kierunku wschód-zachód, rzeźba terenu jest słabo zróżnicowana z przewagą terenów równinnych i niewielką ilością terenów lekko pofałdowanych (max. wysokość 229,6 m n.p.m. minimalna 178,1 m n.p.m.).

Gmina leży w dorzeczu rzeki Szkło, która jest prawym dopływem rzeki San. Prawobrzeżnym dopływem rzeki San przepływającym przez Gminę jest Motwica z dopływem Czerepań, zaś prawobrzeżnym dopływem rzeki Szkło są Potoki Grodzisko i Laszkowski. Średnia temperatura w gminie wynosi 8,1 °C, opady 636,5 mm.

Gmina Laszki jest jedną ze 160 gmin województwa podkarpackiego, położoną we wschodniej jego części. Jest to gmina wiejska, jedna z 9 gmin powiatu jarosławskiego. Sąsiaduje bezpośrednio z gminami Radymno, Jarosław, Wiązownica, Oleszyce, Wielkie Oczy, Radymno miasto.

Tabela 1. Podział administracyjny powiatu jarosławskiego

Gmina/miasto	Powierzchnia w km ²	Sołectwa	Ludność ogółem
Chłopice	49	7	5705
Jarosław m.	34	0	41759
Jarosław gm.	114	13	12399
Laszki	138	12	7079
Pawłosiów	48	9	7564
Pruchnik	78	10	9436
Radymno m.	14	0	5694
Radymno gm.	182	18	11683
Rokietnica	57	5	4503
Roźwienica	71	11	6531
Wiązownica	244	12	10818
Razem powiat	1030	97	123171

Źródło: US Przemysł 1998

Gmina położona jest 18 km od miasta powiatowego Jarosław i 70 km od miasta wojewódzkiego Rzeszów. Blisko jest także granica wschodnia, do przejścia granicznego z Ukrainą/Korczowa/ gminę dzieli 14 km.

Bogactwa naturalne

Bardzo cennym bogactwem naturalnym gminy są lasy. Zajmują one 2537 ha, co stanowi 18,4 % powierzchni gminy. Zlokalizowane są głównie w północno-wschodniej części, na terenach o najłagodniejszych glebach kl. V i VI.

Mówiąc o glebach, na terenie gminy można spotkać różne ich rodzaje. Doliny rzeki San i Szkło wyściełają mady średnie i lekkie oraz mady pyłowo-ilaste, należą one do najlepszych gleb w gminie (Wietlin, Wysock, Laszki, Charytany, Wietlin Pierwszy). Gleby bielcowe zajmują zwarte powierzchnie w miejscowościach Bobrówka, Tuchla, Wietlin Trzeci. Gleby należące do klas bielicoziemnych i brunatnoziemnych występują w północno-wschodniej i północnej części gminy.

Gmina Laszki posiada bogate złoża żwirów i piasków występujące na całym terenie. Złoża żwirów zajmują pas wzdłuż rzeki San, od Wysocka do Wietlina. Złoża piasku i gliny występują w pasie od Korzenicy do Charytan. Część złóż jest eksploatowana przemysłowo np. w Wysocku.

Stan środowiska

Stan atmosfery i gleb gminy jest zadowalający. Inaczej rzecz się ma z zasobami wodnymi. Rzeka graniczna Szkło niesie wody pozaklasowe lub III klasy czystości. Główną przyczyną zanieczyszczeń jest zrzut ścieków do rzeki Szkło, począwszy od osiedli po stronie Ukrainy po ujście do rzeki San oraz stosowanie chemicznych środków ochrony roślin i nawozów sztucznych.

Wody podziemne gromadzą się w utworach czwartorzędowych, tj. piaskach i żwirach dolin rzecznych Sanu i Szkła, jak i w piaszczysto-gliniastych pokrywach akumulacyjnych na Płaskowyżu Tarnogrodzkim. Ogólnie teren jest dobrze nasycony źródłami wody.

Gminne nakłady inwestycyjne w 1997 roku na ochronę środowiska były bardzo niskie i wyniosły 10 tys. złotych, a na gospodarkę wodną- 1044 tys. złotych.

Miejsce i funkcje gminy

Gmina Laszki jest jedną z 12 gmin powiatu jarosławskiego. Zajmuje obszar 13 785 ha, co stanowi 13,4 % powierzchni ogólnej powiatu. Zamieszkuje w niej 5,7% ludności powiatu, czyli 7079 osób, w tym 3562 mężczyzn i 3517 kobiet.

Gmina Laszki jest gminą podmiejską o charakterze rolniczym. Bezpośrednie związki funkcjonalne odnoszą się do Jarosławia, który jest dla gminy centrum usługowo-administracyjnym oraz miejscem pracy znacznej liczby mieszkańców.

Tabela 2. Podstawowe dane o gminie Laszki na tle powiatu

Wyszczególnienie	Powierzchnia ogółem w km ²	Ludność ogółem
gmina Laszki ogółem	138	7079
powiat jarosławski	1030	123171
Udział %	13,4	5,75

Źródło: US Przemysł 1998

Średnia gęstość zaludnienia wynosi dla gminy 51,3 oób/km². Stawia to gminę na przedostatnim miejscu w powiecie jarosławskim. Mniejszą gęstość zaludnienia ma jedynie gmina Wiązownica.

Wiodącą funkcją gminy jest rolnictwo, produkcja żywności oraz obsługa ludności i związane z tym osadnictwo. Dominuje uprawa zbóż - 60% gruntów ornych oraz roślin okopowych - ziemniaków. Większość istniejących gospodarstw prowadzi produkcję na własne potrzeby, z przewagą zbóż i hodowli trzody chlewnej.

Dobrze rozwinięta sieć dróg gminnych i powiatowych oraz sieć linii autobusowych umożliwia dobrą komunikację z Jarosławem, Radymnem oraz Rzeszowem - stolicą województwa podkarpackiego.

Rysunek 3. Gmina Laszki na tle powiatu jarosławskiego

Źródło: Opracowanie własne

2. LUDNOŚĆ I ZAGADNIENIA SPOŁECZNE Dane

demograficzne

Głównym czynnikiem powodującym kształtowanie się procesów rozwojowych w gminie są jej mieszkańcy. Pod względem zaludnienia gmina należy do jednostek o średniej liczbie mieszkańców.

Tabela 3. Ludność powiatu jarosławskiego

Gmina/miasto	Ludność			
	ogółem	mężczyźni	kobiety	na 1 km ²
Chłopice	5 7	2 830	2 875	116,4
Jarosław m.	41 759	19 803	21 956	1 228,2
Jarosław gm.	12 399	6 074	6 325	108,8
Laszki	7 079	3 562	3 517	51,3
Pawłosiów	7 564	3 650	3 914	157,6
Pruchnik	9 436	4 737	4 699	121,0
Radymno m.	5 694	2 843	2 851	406,7
Radymno gm.	11 683	5 734	5 949	64,2
Rokietnica	4 503	2 249	2 254	79,0
Roźwienica	6 531	3 188	3 343	92,0
Wiązownica	10 818	5 413	5 405	44,3
Razem powiat	123 171	60 083	63 088	119,7

Źródło: Urząd Statystyczny Przemysł 1998

Według danych UG Laszki na terenie gminy zamieszkują obecnie 7222 osoby. Gęstość zaludnienia wynosi dla gminy 52,3 osób/km² (stan na koniec września 1998). Najgęściej zaludnioną wsią są Laszki, mieszka tam 25,3% ogółu mieszkańców gminy.

Tabela 4. Podział administracyjny gminy Laszki

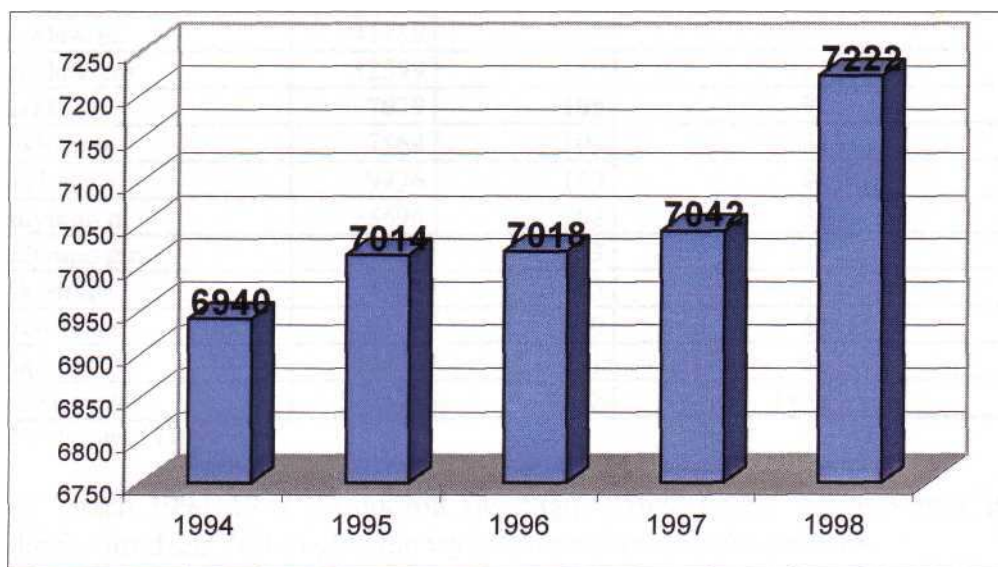
Sołectwo/wieś	Powierzchnia (km ²)	Ludność	Zagęszczenie na 1 km ²
Bobrówka	6,9	493	71,4
Charytany	8,6	351	40,8
Czerniawka	6,7	187	27,9
Korzenica	20,2	710	35,1
Laszki	21,2	1827	86,0
Miękisz Nowy	14,5	679	47,1
Miękisz Stary	7,1	555	78,1
Tuchla	14,0	354	25,2
Wietlin	13,6	956	70,2
Wietlin Pierwszy	7,3	144	19,7
Wietlin Trzeci	6,6	312	48,6
Wysock	11,2	654	58,3
Razem gmina	138	7222	52,3

Źródło: UG Laszki

Mała gęstość zaludnienia w gminie to wynik zaszczości historycznych, okresu wojen i powojennych procesów repatriacyjnych lat 1944-1947.

Na przestrzeni ostatnich kilku lat można zauważyć ciągły wzrost ludności. W latach 1994 - 1998 liczba ludności gminy wzrosła o 282 osoby. Wpływ na to mają między innymi procesy migracyjne i ruch naturalny ludności.

Wykres 1. Liczba ludności gminy Laszki w latach 1994-1998

Źródło: US Przemysł oraz UG Laszki

W powiecie jarosławskim, wśród gmin, jedynie Pawłosiów i Laszki notują dodatnie, dosyć wysokie saldo migracji. Saldo migracji w gminie Laszki w roku 1997 wyniosło 31. Ludność do gminy napływa głównie z okolicznych gmin. Odpływ ludności skierowany jest do miast i wsi. Dodatnie saldo jest zjawiskiem bardzo korzystnym, dopóki do gminy przybywają ludzie młodzi.

Tabela 5. Migracje ludności powiatu jarosławskiego

Gmina	Napływ			Odpływ				Saldo	
	Ogółem	z miast	ze wsi	Ogółem	Ogółem	z miast	ze wsi		Ogółem
Chłopice	56	16	39	1	84	20	62	2	-28
Jarosław m.	340	126	203	11	403	211	192	-	-63
Jarosław gm.	111	52	55	4	131	43	87	1	-20
Laszki	104	25	79	-	73	39	34	-	31
Pawłosiów	106	54	52	-	78	39	39	-	28
Pruchnik	65	17	48	-	85	35	50	-	-20
Radymno m.	57	20	37	-	62	27	35	-	-5
Radymno gm.	92	36	54	2	149	65	84	-	-57
Rokietnica	25	3	21	1	49	16	33	-	-24
Roźwienica	49	12	37	-	<73	36	37	-	-24
Wiązownica	65	27	35	3	100	48	52	-	-35
Razem	1 070	388	660	22	1287	579	705	3	-217

Źródło: US Przemysł 1998

Przyrost naturalny w gminie Laszki kształtuje się od lat na dodatnim, lecz względnie niskim poziomie. W roku 1997 przyrost naturalny wyniósł 13 osób i był jednym z najmniejszych w powiecie.

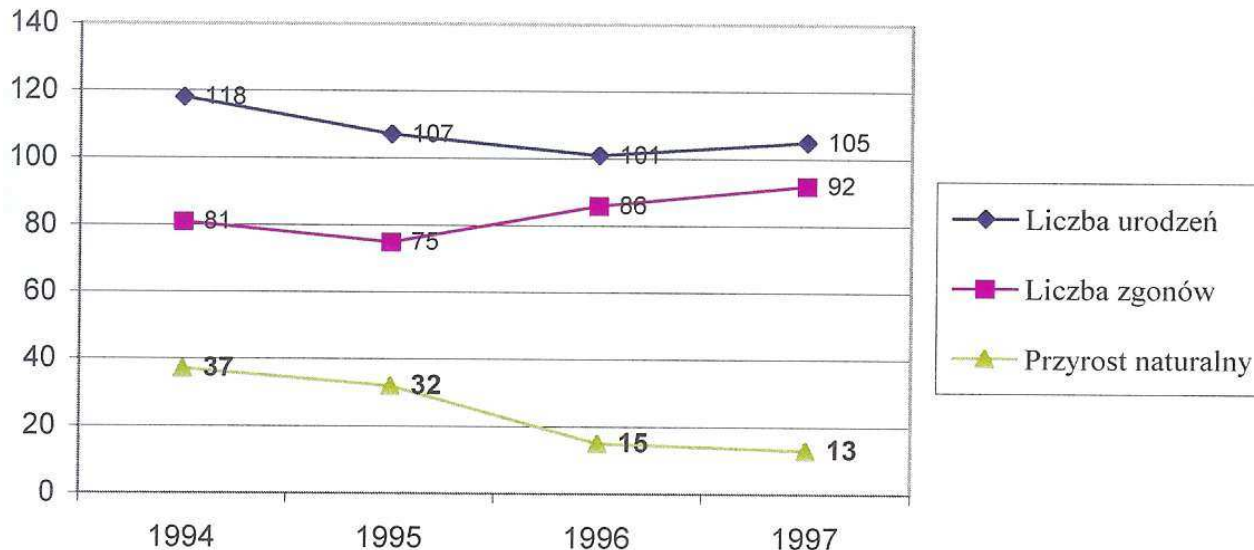
Tabela 6. Ruch naturalny ludności

Gmina/miasto	Ludność	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Przyrost naturalny
Chłopice	5705	79	68	11
Jarosław m.	41759	389	336	53
Jarosław gm.	12399	159	125	34
Laszki	7079	105	92	13
Pawłosiów	7564	104	82	22
Pruchnik	9436	149	84	65
Radymno m.	5694	58	38	20
Radymno gm.	11683	193	127	66
Rokietnica	4503	65	38	27
Rożwienica	6531	90	63	27
Wiązownica	10818	151	80	71
Razem powiat	123171	1542	1133	409

Źródło: US Przemysł 1998

W latach 1994-1997 uwidocznił się ciągły wzrost liczby zgonów przy jednoczesnym spadku liczby urodzeń. Jest to głównie wynik starzenia się społeczeństwa.

Wykres 2. Zmiany przyrostu naturalnego w latach 1994-1997

Źródło: US Przemysł

Korzystnie przedstawia się struktura wiekowa mieszkańców gminy. W 1998 roku w gminie Laszki udział ludności w poszczególnych grupach wiekowych przedstawiał się następująco:

- grupa od 0-19 lat 2462 osób, tj. 34,1 %
- grupa od 20-60 lat 3488 osób, tj. 48,3 %
- grupa od 60 lat 1272 osób, tj. 17,6 %

Układ taki determinuje przyrost naturalny, który w gminie od kilku lat kształtuje się na dodatnim poziomie.

Pracujący i bezrobotni

W 1997 r. w gospodarce narodowej zatrudnionych było 680 osób. Przeważająca liczba osób zajmuje się działalnością rolniczą, stanowią one 32,4% ogółu zatrudnionych. Stosunkowo dużo osób zatrudnionych jest w szkolnictwie i działalności produkcyjnej.

Tabela 7. Pracujący w gospodarce narodowej w 1997 r.

Gmina/miasto	Ogółem przemysł	
	razem	w tym kobiety
Chłopice	351	149
Jarosław m.	15 894	8 735
Jarosław gm.	871	275
Laszki	680	314
Pawłosiów	450	179
Pruchnik	564	223
Radymno m.	1205	452
Radymno gm.	625	296
Rokietnica	263	106
Roźwienica	391	220
Wiązownica	725	306
Razem powiat	22 019	11 255

Źródło: US Przemysł 1998 r.

Poniżej przedstawiono sytuację w poszczególnych działach gospodarki narodowej.

Tabela 8. Pracujący w poszczególnych działach gospodarki narodowej w 1997 r.

Gmina/miasto	Sekcje gospodarki narodowej							
	w tym							
Chłopice	24	67	45	50	6	42	92	11
Jarosław m.	39	6 545	559	1 648	814	653	1 180	2 311
Jarosław gm.	63	137	166	52	142	0	41	73
Laszki	220	91	0	60	25	54	123	80
Pawłosiów	38	116	67	36	0	45	108	0
Pruchnik	55	31	28	43	18	70	154	19
Radymno m.	37	305	70	125	156	82	141	87
Radymno gm.	52	45	118	7	10	32	206	102
Rokietnica	1	12	26	8	4	35	68	10
Roźwienica	30	114	33	38	3	43	100	13
Wiązownica	85	48	130	139	10	72	166	23
Razem powiat	644	7 511	1 242	2 206	1 188	1 128	2 379	2 729

Źródło: US Przemysł 1998

Struktura wykształcenia zatrudnionych nie jest dobra. Pracujący mieszkańcy gminy to przede wszystkim osoby z wykształceniem podstawowym (52,3%) i zawodowym (20,6%). Pracownicy z wykształceniem średnim stanowią 11,6%, a z wykształceniem wyższym tylko 1,7%.

Znaczna część ludności gminy zajmuje się rolnictwem, produkując żywność głównie na zaspokojenie własnych potrzeb. Liczba pełnozatrudnionych w rolnictwie nie odzwierciedla jednak stanu faktycznego. Duża część mieszkańców gminy to tzw. dwuzawodowcy, pracujący zawodowo i równocześnie będący właścicielami gospodarstw rolnych.

Tabela 9. Pełnozatrudnieni (jednostki pracy) w indywidualnych gospodarstwach rolnych na tle powiatu jarosławskiego

Gmina/ miasto		W gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych (w ha)								
		1-2	2-5	5-7	7-10	10-15	15-20	20-30	30-50	ponad 50
Chłopice	2 061	255	1291	356	119	28	9	0	0	4
Jarosław m.	774	250	324	84	50	37	16	8	5	0
Jarosław gm.	2 964	529	1455	529	292	100	18	26	7	9
Laszki	1760	117	686	567	273	75	20	10	11	0
Pawłosiów	1 816	529	941	209	84	31	7	3	1	11
Pruchnik	2 912	855	1669	253	86	32	12	0	0	6
Radymno m.	251	97	96	22	19	10	0	7	0	0
Radymno gm.	3 298	389	1 521	715	399	194	55	11	6	7
Rokietnica	2 026	181	1 168	418	178	65	3	0	6	7
Roźwienica	1905	290	1 147	293	116	47	8	4	0	0
Wiązownica	2 197	362	1067	457	230	37	9	13	11	13
Razem powiat	21964	3 854	11365	3 903	1 846	656	157	82	47	57

Źródło: US Przemyśl 1998

Blisko 80% ogółu rolników pracuje w średnich gospodarstwach, zawierających się w przedziałach wielkości 1 - 7 ha.

Uproszczona ocena stanu zatrudnienia w rolnictwie, bezrobocia zarejestrowanego oraz szacunków rynku pracy wykazuje, że liczba chętnych do podjęcia pracy to około 1500 osób w gminie. Zakładając przyjęcie poziomu docelowego zatrudnienia na 100 ha UR - 15 osób, oznacza to konieczność stworzenia dodatkowo wokół miejsc zamieszkania 800 miejsc pracy.

Tabela 10. Sytuacja w zakresie bezrobocia w powiecie jarosławskim (dane na 28.02.1999)

Gmina/miasto	Bezrobotni		Absolwenci	
	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym: kobiet
Chłopice	364	163	20	12
Jarosław m.	2 698	1365	194	118
Jarosław gm.	918	468	100	62
Laszki	595	288	46	22
Pawłosiów	518	257	43	32
Pruchnik	877	433	66	37
Radymno m.	518	280	37	22
Radymno gm.	888	432	68	37
Rokietnica	304	149	31	18
Roźwienica	496	237	48	31
Wiązownica	837	390	58	31
Razem powiat	9 013	4 462	711	422

Źródło: RUP Jarosław

Dużym problemem dla gminy, podobnie jak dla całego regionu, jest bezrobocie. Bezrobotnych z gminy Laszki obsługuje Rejonowy Urząd Pracy w Jarosławiu. Na dzień

28.02.1999 r. zarejestrowanych było w całym powiecie 9013 bezrobotnych, w tym 4462 kobiety. W gminie Laszki zarejestrowanych było ogółem 595 osób bez pracy, w tym 288 kobiet. Kobiety stanowią większą grupę tak w powiecie, jak i w gminie. Większość bezrobotnych pozbawiona jest prawa do zasiłku.

Dane te nie oddają w pełni poziomu bezrobocia w gminie, gdyż istnieje jeszcze problem bezrobocia utajonego - „agrarnego”.

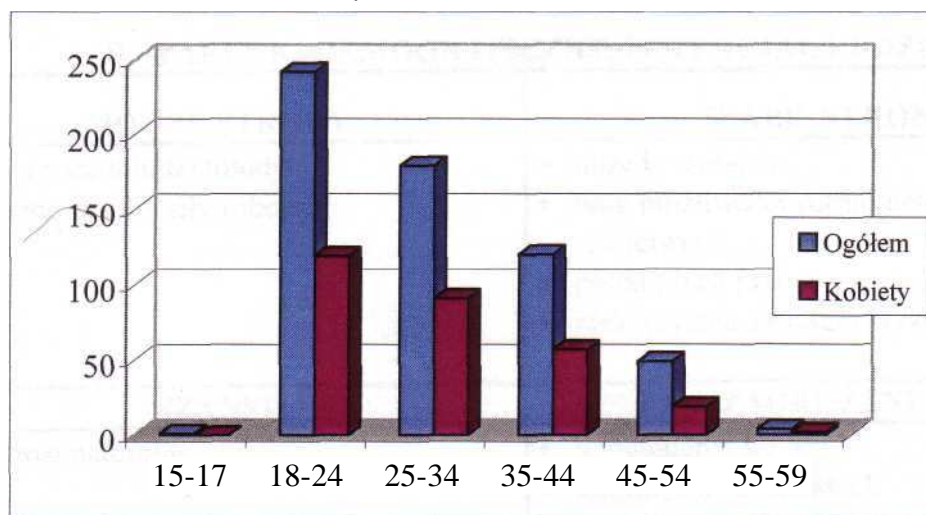
Tabela 11. Struktura wiekowa bezrobotnych w powiecie jarosławskim

Gmina/miasto	Przedziały wiekowe													
	15 - 17		18 - 24		25 - 34		35 - 44		45 - 54		55 - 59		60 i pow.	
	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K
Chłopice	0	0	156	78	115	49	59	21	31	14	2	1	1	0
Jarosław m.	3	1	879	451	775	418	581	301	398	177	50	17	12	0
Jarosław gm.	0	0	410	219	269	134	162	89	69	24	8	2	0	0
Laszki	1	0	242	119	179	91	120	57	49	19	4	2	0	0
Pawłosiów	0	0	201	109	163	76	94	46	56	25	3	1	1	0
Pruchnik	0	0	349	183	277	150	180	77	65	22	4	1	2	0
Radymno m.	0	0	139	72	192	114	123	67	61	25	3	2	0	0
Radymno gm.	1	1	352	172	289	142	156	80	81	36	8	1	1	0
Rokietnica	1	0	149	80	92	48	49	20	13	1	0	0	0	0
Roźwienica	0	0	213	110	152	82	96	40	32	5	2	0	1	0
Wiązownica	0	0	334	156	259	123	161	87	78	24	4	0	1	0
Ogółem powiat	6		3424	1749	2762	1427	1781	885	933	372	88		19	

Źródło: RUP Jarosław

Wśród bezrobotnych największy odsetek (40,7%) stanowią ludzie młodzi (do 24 lat), większość z nich posiada słabe wykształcenie, co więcej - nie mają oni wymaganego przez większość pracodawców doświadczenia zawodowego.

Wykres 3. Struktura wiekowa bezrobotnych

Źródło: RUP Jarosław

Atutem różnicującym sytuację bezrobotnych na rynku pracy jeszcze bardziej niż wiek i płeć jest staż pracy. Nie ulega wątpliwości, że im większe doświadczenie, tym lepsza sytuacja na rynku pracy i odwrotnie.

Tabela 12. Bezrobotni wg stażu pracy w powiecie jarosławskim

Gmina/miasto	Przedziały wiekowe													
	do 1 roku		1 – 5		5 – 10		10 – 20		20 – 30		30 i pow.		bez stażu	
	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K
Chłopice	78	37	46	24	44	16	44	19	17	3	0	0	135	64
Jarosław m.	432	210	352	181	303	154	495	275	231	69	8	0	877	476
Jarosław gm.	164	91	131	72	101	54	124	63	43	12	2	0	353	176
Laszki	124	64	76	40	62	27	95	45	35	10	0	0	203	102
Pawłosiów	120	63	66	30	68	29	66	31	21	6	0	0	177	98
Pruchnik	155	91	124	61	84	36	141	54	39	6	1	0	333	188
Radymno m.	84	50	61	35	89	44	104	59;	37	10	2	0	141	82
Radymno gm.	155	80	117	58	92	42	114	50	49	10	2	0	359	192
Rokietnica	59	35	42	19	32	15	39	17	11	0	1	0	120	63
Roźwienica	82	37	70	40	52	19	69	29	16	4	2	0	205	108
Wiązownica	180	87	128	69	96	51	130	51	42	4	1	1	260	127
Ogółem powiat	1633	845	1213	629	1023	487	1421	690	541	134	19	1	3163	1676

Źródło: RUP Jarosław

Wyraźnie widać, jaki wpływ na status osoby ma jej staż zawodowy. Osoby nie posiadające żadnego doświadczenia bądź posiadające najwyżej 1 rok stażu stanowią 55% ogółu bezrobotnych.

Jak wcześniej już stwierdzono, bezrobocie dotyka przede wszystkim ludzi o niższym poziomie wykształcenia.

Tabela 13. Struktura wykształcenia bezrobotnych w powiecie

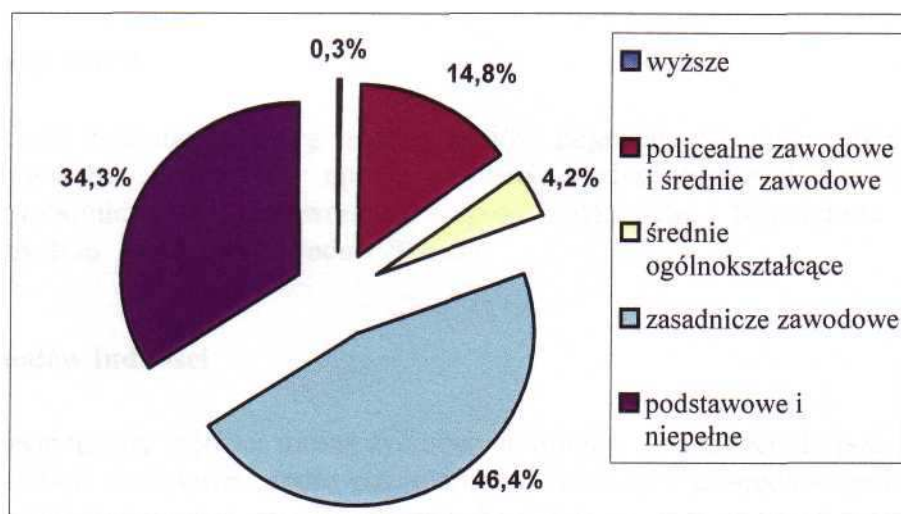
Gmina/miasto	Wykształcenie											
	ogółem		wyższe		policealne zawodowe i średnie zawodowe		średnie ogólnokształcące		zasadnicze zawodowe		podstawowe i niepełne	
	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K
Chłopice	364	163	2	2	57	37	12	10	165	67	128	47
Jarosław m.	2698	1365	62	40	865	519	205	149	999	408	567	249
Jarosław gm.	918	468	10	6	199	133	36	27	423	203	250	99
Laszki	595	288	2	0	88	60	25	17	276	119	204	92
Pawłosiów	518	257	7	4	130	89	17	13	238	92	126	59
Pruchnik	877	433	8	5	121	95	19	10	387	170	342	153
Radymno m.	518	280	8	6	134	81	54	39	209	94	113	60
Radymno gm.	888	432	2	1	167	116	41	31	385	157	293	127
Rokietnica	304	149	1	1	64	43	8	6	157	67	74	32
Roźwienica	496	237	2	0	97	74	14	12	238	104	145	47
Wiązownica	837	390	4	0	155	103	18	15	416	187	244	85
Ogółem powiat	9013	4462	108	65	2077	1350	449	329	3893	1668	2486	1050

Źródło: RUP Jarosław *
dane na 28.02.1999

Osoby najslabiej edukacyjnie przygotowane do konkurowania o istniejące miejsca pracy mają coraz większe problemy ze znalezieniem pracy. W gminie Laszki osoby bezrobotne z wykształceniem wyższym stanowią 0,3% ogółu bezrobotnych, natomiast aż 46,4%

zarejestrowanych bezrobotnych ma wykształcenie zasadnicze zawodowe, a 34,3% podstawowe i niepełne podstawowe.

Wykres 4. Struktura wykształcenia bezrobotnych w gminie

Źródło: RUP Jarosław

Na koniec lutego 1999 r. liczba absolwentów zarejestrowanych w Rejonowym Urzędzie Pracy wynosiła 46, w tym 22 kobiety. Najczęściej są to absolwenci zasadniczych szkół zawodowych - 32 osoby, w tym 13 kobiet.

Tabela 14. Bezrobotni absolwenci w powiecie

Gmina/miasto	Wykształcenie													
	ogółem		wyższe		policealne zawodowe i średnie zawodowe		średnie ogólnokształcące		zasadnicze zawodowe		pozostałe		młodociani	
	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K	O	K
Chłopice	17	9	0	0	6	5	2	1	9	3	0	0	0	0
Jarosław m.	191	115	10	8	106	72	22	15	52	20	1	0	5	3
Jarosław gm.	93	57	3	2	35	23	6	3	47	29	2	0	0	0
Laszki	44	23	1	0	8	7	5	2	30	14	0	0	2	0
Pawłosiów	37	29	5	4	18	15	2	2	12	8	0	0	0	0
Pruchnik	65	35	4	3	19	15	5	0	37	17	0	0	0	0
Radymno m.	38	23	2	2	19	11	8	6	9	4	0	0	0	0
Radymno gm.	62	32	0	0	28	20	8	5	26	7	0	0	1	1
Rokietnica	30	15	0	0	14	8	1	1	15	6	0	0	1	0
Roźwienica	48	30	0	0	24	18	0	0	24	12	0	0	0	0
Wiązownica	53	28	1	0	18	12	0	0	34	16	0	0	0	0
Ogółem powiat	678	396	26	19	295	206	59	35	295	136	3	0	9	4

Źródło: RUP Jarosław

Na terenie gminy najwięcej bezrobotnych zarejestrowanych jest z następujących grup zawodów:

	ogółem	w tym kobiety
Sprzedawcy, demonstratorzy	40 osób	- 36
Robotnicy budowlani robót st. surowego	41 osób	- 0

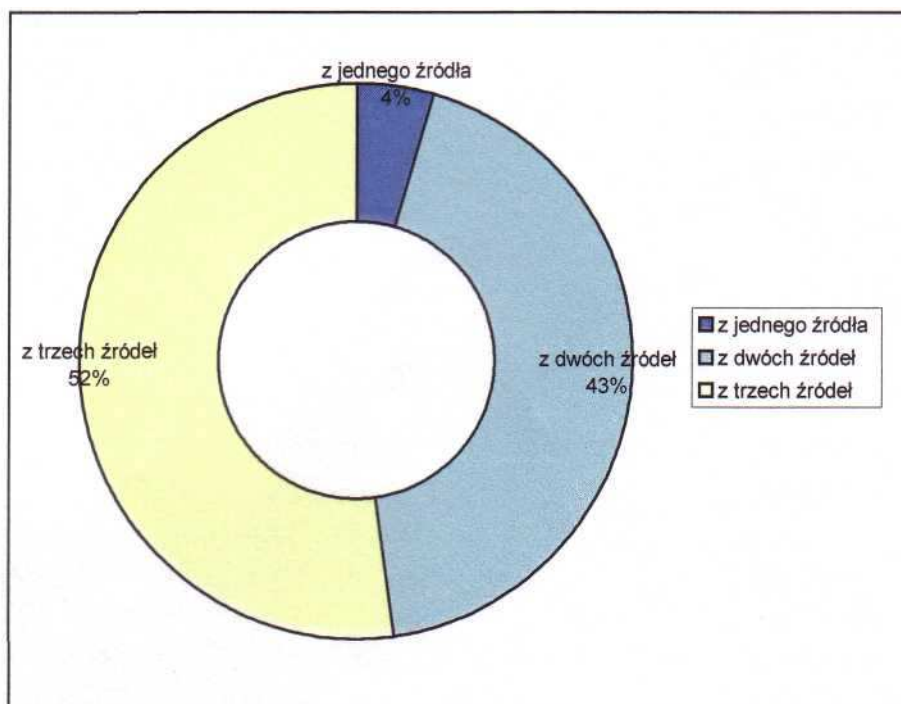
Robotnicy prod. wyr. włók. i odzież.	32 osoby	- 32
Pomoce domowe i sprzątaczk	25 osób	- 24
Kierowcy pojazdów silnikowych	20 osób	-0
Robotnicy leśni	23 osoby	- 6
Technicy	17 osób	-6
Prac. ds. finans.-statyst.	10 osób	- 9

W liczbie bezrobotnych wg grup zawodów pojawiają się także takie zawody, jak: pielęgniarki, położne, pracownicy opieki osobistej, obsługi biurowej, obrotu pieniężnego, telefoniści, robotnicy w przetwórstwie spożywczym itp. Największa liczba osób zarejestrowanych to osoby bez zawodu - 70 osób.

Źródła dochodów ludności

Trudna sytuacja, w jakiej muszą żyć obecnie rolnicy, zmusza ich do podejmowania prac mogących stanowić dodatkowe źródło utrzymania. W rolniczych gospodarstwach domowych na terenie gminy 53% ludności utrzymuje się z trzech źródeł.

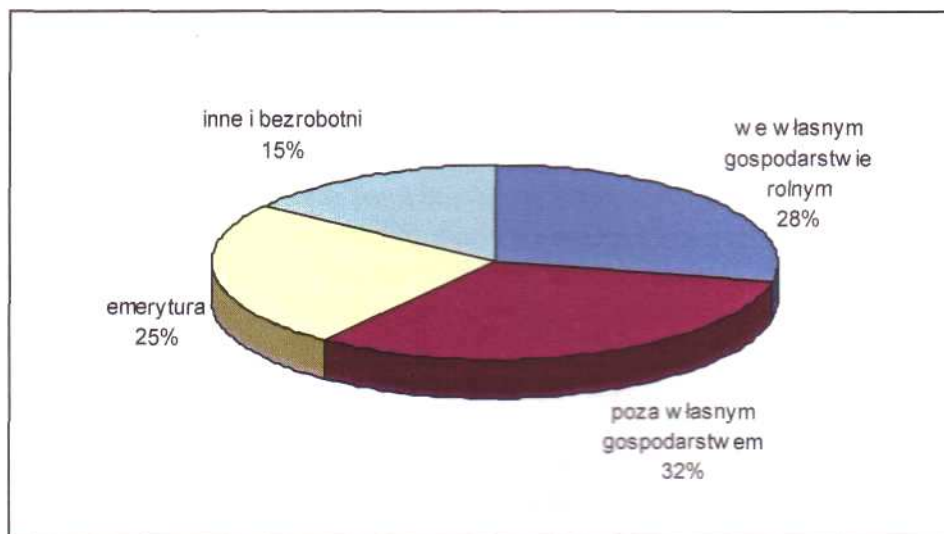
Wykres 5. Gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego wg źródeł utrzymania.

Źródło: US Przemyśl, 1998

Jakie inne źródła dochodów dominują w gospodarstwach domowych, pokazuje wykres 6.

Wykres 6. Źródła dochodów gospodarstw domowych w gminie Laszki

Źródło: US Przemysł 1998

Powyższy wykres wskazuje, że najwięcej właścicieli gospodarstw domowych ma źródło utrzymania poza własnym gospodarstwem rolnym. Tych, którzy utrzymują się z pracy we własnym gospodarstwie, jest o 4 punkty procentowe mniej. Znaczna część utrzymuje się z emerytur i rent.

3. WARUNKI SOCJALNO-BYTOWE

Oświata

Gmina Laszki posiada dobrze rozwiniętą sieć placówek oświaty i wychowania (patrz rys. 4, s. 34). Jednak lokalizacja szkół według danych demograficznych za 1997 rok oraz wskutek wejścia reformy oświaty w 1999 r. jest niewłaściwie dopasowana do obecnej sieci osadniczej.

Obecnie funkcjonuje 7 szkół, w których uczy się 1003 uczniów w klasach **I - VIII** i 101 w oddziale "0". Do 1999 roku 70 uczniów uczęszczało do szkół poza terenem gminy Laszki. Gmina organizuje dowozy własnym autobusem do szkół w Miękiszu Starym i Miękiszu Nowym.

Stan techniczny budynków jest średni, w nowych budynkach uczą się dzieci w Wysocku (10 sal lekcyjnych), Miękiszu Starym (10 sal lekcyjnych), Korzenicy (9 sal lekcyjnych), Laszkach (17 sal lekcyjnych). Do remontu kwalifikują się budynki w Wietlinie (12 sal lekcyjnych) i Miękiszu Nowym (9 sal lekcyjnych). Sale gimnastyczne posiadają szkoły w Korzenicy i Laszkach.

Tabela 15. Szkoły podstawowe w roku szkolnym 1997/1998

Gmina/miasto	Liczba szkół	Liczba uczniów	Absolwenci
Chłopice	6	880	108
Jarosław m.	12	6399	854
Jarosław gm.	9	1646	195
Laszki	7	1002	135
Pawłosiów	6	791	72
Pruchnik	8	1393	156
Radymno m.	1	947	118
Radymno gm.	12	1598	230
Rokietnica	5	610	64
Roźwienica	9	832	81
Wiązownica	9	1531	189
Razem	84	17629	2202

Źródło: US Przemysł 1998

Wchodząca od 1999 roku reforma oświaty wymusiła podjęcie decyzji w sprawie funkcjonowania szkół o małej liczbie uczniów oraz podjęcie decyzji w sprawie funkcjonowania gimnazjum. W roku szkolnym 1999/2000 w gminie funkcjonować będzie 6 szkół podstawowych z klasami I-IV, równocześnie w każdej szkole będzie 1 oddział przedszkolny. W Laszkach funkcjonować będzie 1 publiczne gimnazjum. Ogółem uczęszczać do szkół będzie 1088 uczniów: w szkołach podstawowych 866 uczniów, w 4 oddziałach gimnazjum 118 uczniów, w oddziałach przedszkolnych 104 dzieci.

W szkołach podstawowych pracować będzie 65 nauczycieli, w gimnazjum - 8, a w oddziałach przedszkolnych - 6 wychowawców.

Mieszkalnictwo

Na terenie gminy dominuje budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne. Gmina ma najmniejszy wskaźnik powierzchni użytkowej na 1 osobę w skali powiatu.

Tabela 16. Zasoby mieszkaniowe powiatu jarosławskiego zamieszkane w 1997 r.

Gmina/miasto	Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)	Przeciętna		
				powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę (m ²)	mieszkanie	izbę
Chłopice	1 297	4 770	105876	18,6	4,40	1,20
Jarosław m.	12 157	41 063	708 408	17,8	3,27	0,97
Jarosław gm.	2 865	10 229	217 584	17,8	4,28	1,20
Laszki	1662	5 410	117 222	16,9	4,17	1,28
Pawłosiów	1 902	6 730	143 004	19,0	3,96	1,12
Pruchnik	2 277	7 642	163 617	17,4	4,13	1,23
Radymno m.	1 583	5 568	97 612	17,5	3,52	1,00
Radymno gm.	2 605	8 821	194 182	17,1	4,36	1,29
Rokietnica	1 076	3 435	79 620	17,7	4,18	1,31
Roźwienica	1 579	5 310	116 993	17,9	4,14	1,23
Wiązownica	2 227	7 605	162 192	15,0	4,86	1,42
Razem powiat	31230	106 583	2 106 310	-	-	-

Źródło: US Przemysł 1998

W 1997 roku wybudowano w gminie tylko 2 domy indywidualne. Jest to zapewne skutek słabej koniunktury w budownictwie oraz braku kapitału.

Tabela 17. Mieszkania, izby i powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytku w 1997 r.

Gmina/miasto	Mieszkania		Izby		Powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)		Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w budownictwie indywid.
	ogółem	w tym w budown. indywid.	ogółem	w tym w budown. indywid.	ogółem	w tym w budown. indywid.	
Chłopice	1	1	4	4	78	78	78,0
Jarosław m.	44	44	258	258	5794	5794	131,7
Jarosław gm.	3	3	18	18	363	363	121,0
Laszki	2	2	9	9	195	195	97,5
Pawłosiów	7	7	40	40	735	735	105,0
Pruchnik	4	4	24	24	356	356	89,0
Radymno m.	3	3	15	15	273	273	91,0
Radymno gm.	2	2	7	7	168	168	84,0
Rokietnica	1	1	5	5	110	110	110
Roźwienica	2	2	10	10	240	240	120,0
Wiązownica	4	4	24	24	453	453	113,3
Razem powiat	73	73	414	414	8765	8765	120,1

Źródło: US Przemysł 1998

Służba zdrowia

Mieszkańcy gminy korzystają ze specjalistycznej opieki medycznej w pobliskim Jarosławiu. Najbliższy punkt Pogotowia Ratunkowego również znajduje się w Jarosławiu. Pełne zaplecze i niewielka odległość sprawiają, że potrzeby w zakresie leczenia są zaspokojone w stopniu dostatecznym.

Stan usług medycznych jest wystarczający na miejscowe potrzeby. W gminie na stałe zatrudnieni są następujący pracownicy medyczni:

- 2 lekarzy ogólnych,
- 1 stomatolog.
- 6 pielęgniarek.

Tabela 18. Pracownicy medyczni służby zdrowia

Gmina/miasto	Liczby bezwzględne			Na 10 tysięcy ludności		
	lekarze	dentyści	pielęgniarki	lekarze	dentyści	pielęgniarki
Chłopice	3	0	4	5,3	0	7,0
Jarosław m.	144	23	538	34,5	5,5	128,8
Jarosław gm.	1	0	2	0,8	0	1,6
Laszki	2	1	6	2,8	1,4	8,5
Pawłosiów	0	0	0	0	0	0
Pruchnik	1	1	7	1,1	1,1	7,4
Radymno m.	5	1	13	8,8	1,8	22,8
Radymno gm.	1	0	4	0,9	0	3,4
Rokietnica	2	1	3	4,4	2,2	6,7
Roźwienica	2	1	4	3,1	1,5	6,1
Wiązownica	2	1	8	1,8	0,9	7,4

Źródło: US Przemysł 1998

Wśród gmin powiatu jarosławskiego gmina Laszki zajmuje czwarte miejsce pod względem liczby lekarzy przypadających na 10 tys. ludności, zaś trzecie miejsce jeśli chodzi o liczbę mieszkańców przypadających na lekarza stomatologa.

Tabela 19. Szpitale, apteki i punkty apteczne

Gmina/miasto	apteki	liczba ludności na 1 aptekę	przychodnie	ośrodki zdrowia
Chłopice	-	-	-	-
Jarosław m.	14	2983	12	-
Jarosław gm.	-	-	-	1
Laszki	1	7079	-	2
Pawłosiów	-	-	-	-
Pruchnik	1	9436	-	1
Radymno m.	2	2847	1	-
Radymno gm.	-	-	-	1
Rokietnica	1	4503	-	1
Roźwienica	1	6531	-	1
Wiązownica	1	7154	-	3

Źródło: US Przemysł 1998

Opieka społeczna

Zadania z zakresu opieki społecznej realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, jednostka budżetowa powołana przez Gminną Radę Narodową w Laszkach w roku 1990. Jest to jednostka organizacyjna podporządkowana Radzie Gminy w Laszkach oraz, w zakresie realizacji zadań merytorycznych, Wydziałowi Spraw Społecznych i Ochrony Zdrowia Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie. Na czele Ośrodka stoi kierownik, który kieruje jego pracą i jest za nią odpowiedzialny. Ponadto w Ośrodku zatrudnionych jest jeszcze trzech pracowników: pracownik socjalny, aspirant pracy socjalnej oraz opiekunka domowa. Liczba mieszkańców przypadających na jednego pracownika socjalnego to 3632.

Ośrodek kieruje całokształtem spraw w zakresie rozpoznawania potrzeb, planowania i zabezpieczania środków finansowych niezbędnych dla pokrycia tych potrzeb. Zadania w zakresie pomocy społecznej obejmują zadania własne gminy oraz zadania zlecone gminie.

Do zadań własnych gminy należą:

- * przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych i celowych specjalnych,
- * przyznawanie pomocy rzeczowej,
- * inne zadania wynikające z rozeznanych potrzeb gminy.

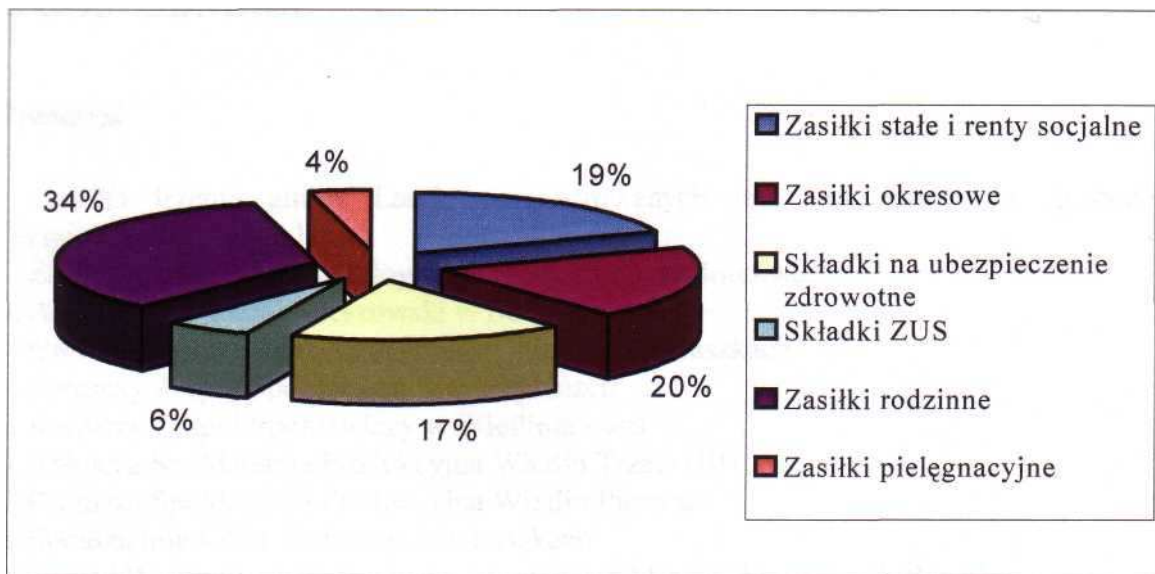
Zadania zlecone gminie obejmują:

- * przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych, renty socjalnej,
- * przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych, okresowych gwarantowanych, okresowych specjalnych,
- * opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne,
- * wypłatę zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych,
- * przyznawanie pomocy kombatantom.

Aktualnie z pomocy Ośrodka w formie zasiłków pieniężnych korzystają 283 osoby, 2 osoby w formie usług opiekuńczych, z dożywiania w szkole korzysta 241 uczniów.

Zasiłki stałe i renty socjalne wypłacane są dla 74 osób. Z zasiłków okresowych korzysta 77 osób, w tym 6 osób pobiera zasiłki okresowe gwarantowane. Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane są dla 66 osób, zaś składki ZUS dla 22 osób. Zasiłki rodzinne wypłacane są dla 133 dzieci, pielęgnacyjne dla 15 osób.

Wykres 7. Struktura wydatków Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Źródło: UG Laszki

Oprócz pomocy finansowej bardzo ważna jest tzw. pomoc instytucjonalna. Na terenie gminy znajduje się Dom Pomocy Społecznej w Wysocku z 96 miejscami. Średni miesięczny koszt utrzymania 1 miejsca wynosi 1043 zł. Aktualnie na umieszczenie w Domu Pomocy oczekuje 1 osoba.

Wśród korzystających z pomocy społecznej dominują ludzie w wieku 30-50 lat. Przeważnie są to osoby, które utraciły pracę, osoby chore, matki wychowujące dzieci niepełnosprawne, jak również rodziny wielodzietne. Ostatnio obserwuje się także pogorszenie sytuacji materialno-bytowej rolników, czego odzwierciedleniem jest ubieganie się o pomoc w Ośrodku.

4. GOSPODARKA

Przemysł

Na terenie gminy Laszki zarejestrowanych jest 145 podmiotów gospodarczych. Do najważniejszych należą:

1. Zakład Produkcyjno-Handlowy POM Sp. z o. o. w Bobrówce
2. AGROMA Oddział Rzeszowski w Bobrówce
3. Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Laszkach
4. Rolniczy Zespół Spółdzielczy w Charytanach
5. Rolniczy Zespół Spółdzielczy w Wietlinie - wsi
6. Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna Wietlin Trzeci (III)
7. Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna Wietlin Pierwszy
8. Spółdzielnia Kótek Rolniczych w Laszkach
9. Zakład Remontowo-Budowlany i Montażowy Mięksiz Stary 25 - J. Bawół
10. Zakład Elektro-Instalacyjny - Laszki 40 - Z. Głowacki
11. Zakład Instalacji Sanitarnych - Wietlin 40 SC - M. L. Żołyński
12. Zakład Wydobywania, Uszlachetniania oraz Sprzedaży Kruszywa w Wysocku - S. Wojtowicz
13. Zakład Stolarski - wyrób trumien - T. Chrunik, Laszki
14. Zakład Stolarski - wyrób trumien - M. Halwa, Laszki
15. Zakład Stolarski - wyrób trumien - S. Sereda, Laszki.

Kondycja wszystkich ww. zakładów jest słaba. Duża konkurencja, brak rynku zbytu, wysoka stopa procentowa kredytów, wysokie podatki i ubezpieczenia ZUS, wysokie ceny środków produkcji rolnej to jedne z wielu czynników, które wpływają na kondycję finansową przedsiębiorstw i zakładów pracy.

Pozostałe podmioty gospodarcze to niewielkie zakłady produkcyjne, usługowe i handlowe, w większości jednoosobowe lub spółki cywilne. Największą dynamikę rozwoju w gminie, podobnie jak w całym regionie, wykazuje sektor handlowy. Występująca na terenie gminy niewielka liczba prywatnych przedsiębiorstw przemysłowych wynika z braku kapitału potrzebnego do prowadzenia tego rodzaju działalności.

Tabela 20. Jednostki organizacyjne zarejestrowane w systemie REGON według form własności

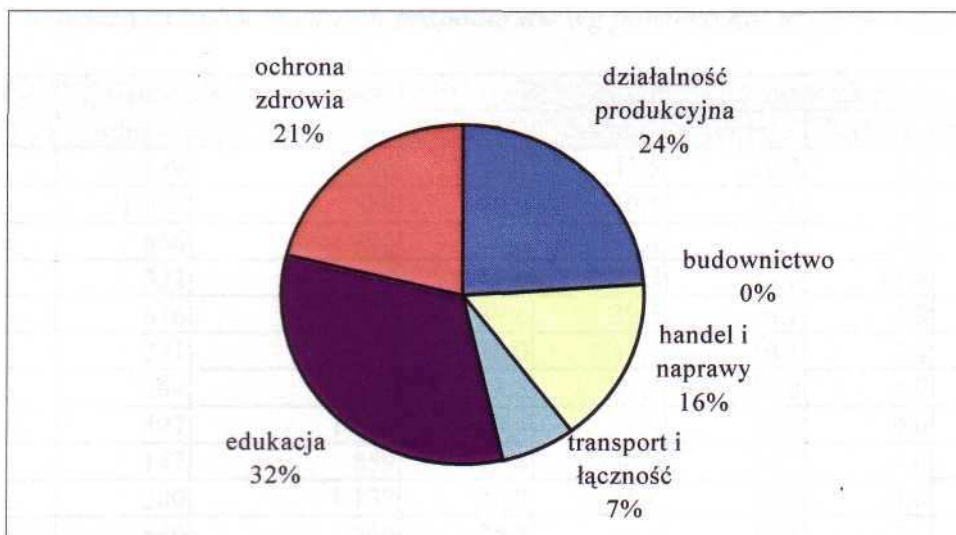
Gmina	Ogółem	Sektor	
		Publiczny	Prywatny
Laszki	145	14	131

Źródło: US Przemysł dane na 25.12.1998

Największym zakładem produkcyjno-handlowym na terenie gminy jest Ośrodek Maszyn w Bobrówce, zakład o profilu metalowym zatrudniający 80 pracowników.

AGROMA Oddział Rzeszowski w Bobrówce świadczy usługi w zakresie zaopatrzenia w maszyny i sprzęt rolniczy oraz materiały do produkcji rolniczej i materiały budowlane.

Wykres 8. Struktura zatrudnienia na terenie gminy Laszki

Źródło: US Przemysł 1998

Rolnictwo

Laszki są gminą typową rolniczą, która ma dobre warunki glebowe do rozwoju produkcji rolnej (klasy gleb od III do V). Powierzchnia użytków rolnych w gminie Laszki w 1997 r. wynosiła 9894 ha, co stanowiło 71,8% ogółu powierzchni gruntów. Zadowolająca jest struktura własności gruntów rolnych.

Tabela 21. Użytkowanie gruntów wg granic administracyjnych

Gmina/miasto	Powierzchnia ogólna	Użytki rolne (ha)					Lasy i grunty leśne
		razem	grunty orne	sady	łąki	pastwiska	
Chłopice	4911	4 409	3 738	64	420	187	137
Jarosław m.	3 446	2 487	1 801	151	305	230	3
Jarosław gm.	11400	9 850	7 481	132	1 100	1 137	200
Laszki	13 785	9 894	6 551	49	1501	1793	2 306
Pawłosiów	4 749	3 857	3 170	165	337	185	437
Pruchnik	7 826	5 670	4 875	159	231	405	1 510
Radymno m.	1 359	971	725	13	98	135	1
Radymno gm.	18 244	13 443	10 025	133	1343	1 942	3 178
Rokietnica	5 735	3 668	3 088	102	304	174	1 709
Roźwienica	7 069	5 191	4 281	40	537	333	1355
Wiązownica	24 386	10 965	6 806	59	1952	2 148	11 715
Razem powiat	102 910	70 405	52 541	1 067	8 128	8 669	22 551

Źródło: US Przemysł 1998

Na terenie gminy Laszki działalność prowadzi 1276 gospodarstw rolnych. W tej liczbie zawierają się też działki rolne, stanowiące 26% ogólnej liczby gospodarstw. Około 84% gospodarstw rolnych nie przekracza wielkości 7 ha. Największa ilość gospodarstw mieści się w przedziale 4-7 ha. Pod tym względem Laszki są gminą o najlepszej strukturze gospodarstw w powiecie jarosławskim.

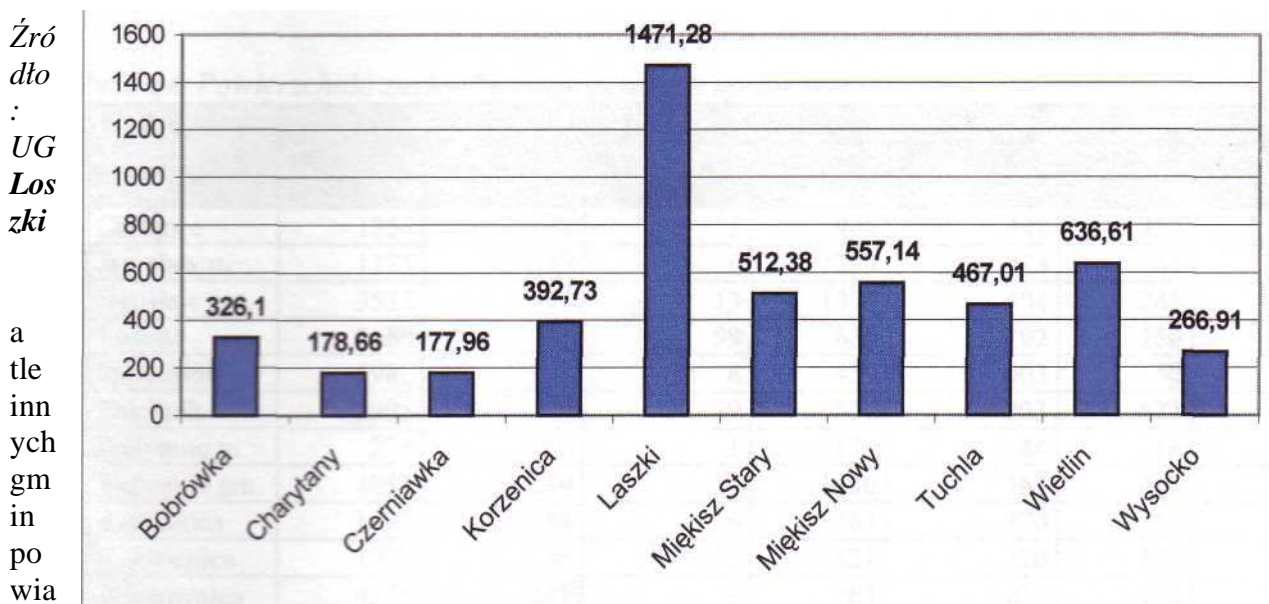
Tabela 22. Systematyka indywidualnych gospodarstw wg powierzchni użytków z działkami rolnymi

Gmina/ miasto	Działki rolne	Gospodarstwa rolne	w tym % powierzchni				
			1-2 ha	2-4 ha	4-7 ha	7-10 ha	pow.10 ha
Chłopice	199	946	18,7	45,5	30,2	4,1	1,5
Jarosław m.	1 050	580	48,4	30,1	13,6	3,4	4,5
Jarosław gm.	666	1 696	26,5	35,1	27,2	7,2	4,0
Laszki	332	944	13,0	26,3	44,3	11,8	4,6
Pawłosiów	616	1 120	39,6	39,5	16,2	3,0	1,7
Pruchnik	231	1 535	36,0	44,4	16,1	2,4	1,1
Radymno m.	264	172	53,5	27,3	11,0	4,7	3,5
Radymno gm.	49 ⁷	1 661	19,4	32,9	32,6	9,0	6,1
Rokietnica	147	859	14,8	40,6	34,7	7,0	2,9
Rożwienica	200	1 132	22,0	45,8	26,7	4,0	1,5
Wiązownica	540	1 560	24,4	34,6	30,2	7,4	3,4

Źródło: US Przemysł 1998

W rozbiciu na sołectwa struktura użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych wskazuje, że największą ich powierzchnią charakteryzują się Laszki i Wietlin.

Wykres 9. Powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych (hektary)

gmina wypada korzystnie. Średnia powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych wynosi 5,1 ha.

Tabela 23. Średnia powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych według rodzajów użytków w powiecie

Gmina/miasto	Średnio w 1 gospodarstwie rolnym (hektary)							
	Grunty ogółem	Użytki rolne	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska	Lasy i grunty orne	Pozostałe
Chłopice	3,9	3,8	3,3	0,1	0,3	0,1	0,0	0,1
Jarosław m.	4,0	3,8	3,1	0,1	0,5	0,1	0,0	0,2
Jarosław gm.	4,4	4,2	3,4	0,0	0,6	0,1	0,0	0,2
Laszki	5,3	5,1	4,0	0,0	1,0	0,0	0,1	0,2
Pawłosiów	3,7	3,5	3,0	0,1	0,4	0,1	0,0	0,2
Pruchnik	3,3	2,9	2,4	0,1	0,3	0,2	0,0	0,3
Radymno m.	5,3	4,9	4,0	0,0	0,7	0,2	0,1	0,3
Radymno gm.	5,5	4,9	4,0	0,0	0,7	0,2	0,1	0,3
Rokietnica	5,0	4,7	3,9	0,1	0,5	0,3	0,0	0,2
Roźwienica	3,8	3,6	2,9	0,0	0,5	0,1	0,0	0,1
Wiązownica	5,7	5,1	3,8	0,0	U	0,2	0,2	0,4

Źródło: USPrzemysł 1998

Znaczne powierzchnie gruntów zajmują funkcjonujące rolnicze spółdzielnie produkcyjne i gospodarstwa osadnicze po byłych PGR.

Tabela 24. Powierzchnia zasiewów podstawowych upraw w ha

Gmina/miasto	Rodzaj upraw						
	zboża ogółem	kukurydza	strączkowe pastewne	ziemniaki	przemysłowe	pastewne	pozostałe
Chłopice	1354	42	5	944	442	354	67
Jarosław m.	1175	157	6	253	215	44	150
Jarosław gm.	3535	313	13	1074	494	245	168
Laszki	2659	46	99	630	102	150	76
Pawłosiów	1982	176	8	459	603	140	153
Pruchnik	1991	59	29	571	203	623	110
Radymno m.	274	9	1	131	44	18	48
Radymno gm.	4051	189	17	1540	364	418	179
Rokietnica	1775	44	6	363	370	352	70
Roźwienica	1979	80	16	421	320	433	98
Wiązownica	4275	161	5	764	237	197	87

Źródło: US Przemysł 1998

W większości gospodarstw produkcja ma wszechstronny niewyspecjalizowany charakter. Dominuje uprawa zbóż, w tym pszenicy ozimej (24,8% zasiewów ogółem), oraz okopowych, w tym ziemniaków (16,8%). Gmina jest liderem w produkcji roślin strączkowych pastewnych.

Tabela 25. Zasiwy w indywidualnych gospodarstwach rolnych sołectw gminy

Gmina/miasto	Zasiwy ogółem	W tym										
		P		Ż	J	O	Pż	Mz	Rz	Bc	Zi	T
		ozima	jara									
Bobrówka	219,80	65,50	6,45	18,32	19,24	7,78	5,55	23,64	3,70	2,75	44,4	0,87
Charytany	139,78	14,08	1,22	46,40	5,41	19,17	2,50	16,67	0	0	20,15	0,17
Czerniawka	118,88	3,40	0,30	45,74	5,17	32,99	2,34	6,88	0	0	16,24	0,10
Korzenica	276,42	58,04	9,71	50,23	24,69	34,55	6,18	9,63	3,20	1,60	61,79	1,34
Laszki	1147,90	315,54	13,24	185,04	115,69	85,72	1,70	33,60	0	25,90	218,98	0,94
Miękisz S.	386,64	75,70	3,77	100,97	18,05	64,60	5,74	7,20	0	0,10	66,55	0,73
Miękisz N.	404,86	60,61	1,40	106,59	41,24	85,21	1,30	5,70	0	0	65,37	1,03
Tuchla	334,24	49,77	9,45	78,35	22,60	44,68	6,15	28,79	2,53	0	38,49	1,42
Wietlin	502,96	197,70	43,20	9,90	59,09	14,44	0	87,21	5,50	34,92	70,11	0,54
Wysock	219,65	89,53	1,02	4,88	40,46	5,23	0,95	3,89	3,84	14,36	29,51	0,09
Razem	3751,13	929,87	89,76	646,42	351,64	394,37	32,41	223,21	18,77	79,63	631,59	7,23

P - pszenica, Ż - żyto, J - jęczmień, O - owies, Pż - pszenżyto, Mz - mieszanki zbożowe, Rz - rzepak i rzepik, Bc - buraki cukrowe, Zi - ziemniaki, T - truskawki Źródło: UG Laszki

Dawki nawożenia mineralnego kształtują się w wysokości 52,5 NPK/ha/UR, nawozów wapniowych 57,0 CaO/ha/UR.

Tabela 26. Zwierzęta gospodarskie w powiecie

Gmina/miasto	Ilość sztuk						
	pogłowie bydła	pogłowie trzody chlewnej	pogłowie owiec	pogłowie koni	kozy	króliki	drób
Chłopice	1774	3834	10	400	24	263	31514
Jarosław m.	567	986	65	102	17	375	26890
Jarosław gm.	3427	5388	69	431	54	819	29873
Laszki	3160	8229	22	463	11	914	19083
Pawłosiów	1714	2971	19	232	54	875	34319
Pruchnik	2247	3450	24	525	85	1093	26156
Radymno m.	153	403	-	36	-	81	2521
Radymno gm.	4385	8829	90	541	29	658	35137
Rokietnica	2137	4771	5	286	29	242	18411
Roźwienica	1927	3650	24	412	33	570	43656
Wiązownica	3339	5451	115	722	15	444	43020

Źródło: US Przemysł 1998

Jak widać w tabeli 26, w produkcji zwierzęcej dominował chów trzody chlewnej i bydła. Pod względem pogłowia trzody Laszki stoją na drugiej pozycji w powiecie jarosławskim, a na czwartej pod względem pogłowia bydła.

Tabela 27. Pogłowie bydła i trzody w rozbiściu na sołectwa

Sołectwo/wieś	Bydło		Trzoda chlewna		Owce
	ogółem	w tym krowy	ogółem	w tym lochy	
Bobrówka	93	55	170	21	
Charytany	109	61	293	34	0
Czerniawka	87	43	155	9	0
Korzenica	203	110	302	33	0
Laszki	893	Ali	1454	150	0
Miękisz S.	270	147	507	54	0
Miękisz N.	287	142	641	57	12
Tuchla	136	67	491	44	0
Wietlin	271	168	307	31	0
Wysock	121	84	142	19	0
Razem	2470	1354	4462	452	12

Źródło: UG Laszki

Pogłowie bydła w gospodarstwach indywidualnych kształtowało się średnio na poziomie 2,3 sztuki na hektar użytków rolnych, natomiast trzody chlewnej -1,3 sztuki/ha.

Na terenie gminy Laszki działają 4 spółdzielnie produkcyjne:

- Rolniczy Zespół Spółdzielczy Charytany - posiada grunty na terenie wsi Miękisz Stary, Charytany, Laszki o powierzchni 466,35 ha;
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna Wietlin III - posiada grunty na terenie wsi Wietlin III i Wysock o powierzchni 836,42 ha;
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna Wietlin I - posiada grunty na terenie wsi Wietlin I o powierzchni 461,74 ha;
- Rolniczy Zespół Spółdzielczy Wietlin - posiada grunty na terenie wsi Wietlin Wieś o powierzchni 330 ha.

5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Wodociągi, kanalizacja i gospodarka odpadami

Zagadnienia te mają szczególne znaczenie dla produkcji rolnej, kompleksowego rozwoju gospodarczego i ekologii. Inwestycje na kompleksowe rozwiązanie gospodarki wodnej na wsi (wodociągi, kanalizacje, oczyszczalnie ścieków, melioracje rolne) są zadaniami priorytetowymi w większości gmin regionu.

Aktualny stan kanalizacji gminy Laszki odbiega od jakichkolwiek standardów. Kanalizacja sanitarna o długości sieci 3,0 km i 67 przyłączach istnieje tylko w miejscowości Wietlin III. Obsługuje ją oczyszczalnia ścieków o wydajności $Q=30\text{m}^3/\text{dobę}$.

I Tabela 28. Wodociągi i kanalizacja

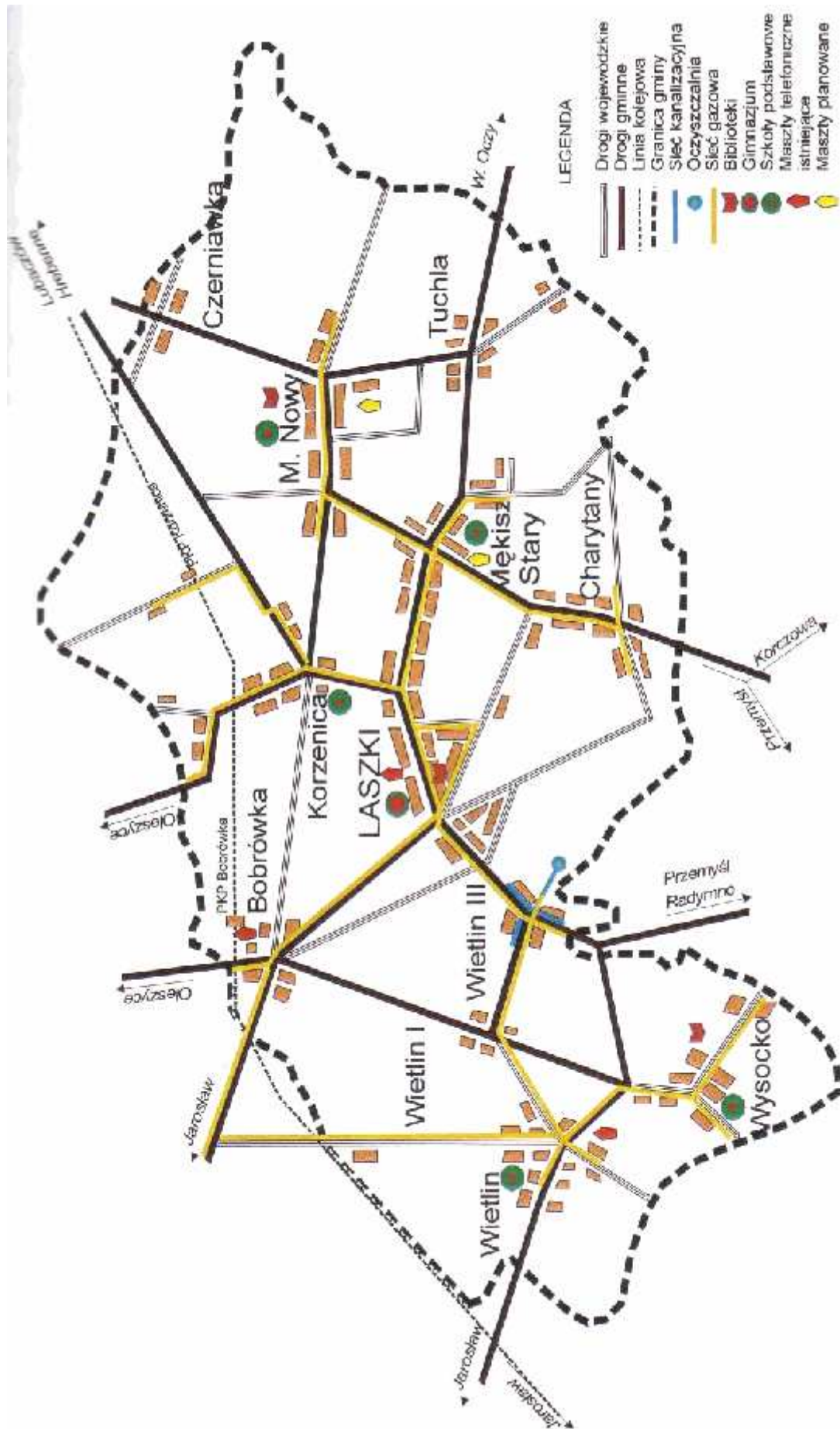
Gmina/ miasto	Długość sieci (km)		Przyłącza do budynków (km)		Zużycie wody w gosp. domowych	
	wodociągi	kanalizacja	wodociągi	kanalizacja	dm ³	na osobę
Chłopice	60,5	1,1	880	17	89,3	15,6
Jarosław m.	78,7	66,3	3402	1423	1615,0	38,6
Jarosław gm.	132,1	1,9	2252	22	247,8	20,0
Laszki	71,2	2,3	1301	28	117,6	16,7
Pawłosiów	82,0	35,5	1598	534	280,7	37,3
Pruchnik	49,9	0,8	815	7	68,0	7,4
Radymno m.	13,9	1,4	730	22	225,0	39,5
Radymno gm.	131,3	3,9	1913	79	199,3	17,0
Rokietnica	62,4	-	831	-	64,0	14,3
Koźwienica	81,0	-	1181	-	109,8	16,8
Wiąownica	150,5	3,9	2058	23	257,6	23,9

Źródło: US Przemysł 1998

Znacznie lepiej przedstawia się stan sieci wodociągowej. Wodociągi zbiorowe zaopatrują w wodę 100% miejscowości sołeckich, długość sieci wodociągowej wynosi 71,2 km, funkcjonuje 1301 przyłączy wodociągowych.

Woda uzdatniona produkowana jest w trzech stacjach uzdatniania wody o wydajności łącznej 135 m/h.

Gmina Laszki przygotowana jest dokumentacyjnie do podjęcia w latach 1999-2005 gminnego programu kanalizacji, zakładającego budowę 2 lokalnych oczyszczalni w miejscowościach Korzenica (Bukowina) i Tuchla o wydajności łącznej 60 m³/h oraz gminnej oczyszczalni zbiorczej o wydajności 350 m³/dobę w Laszkach, a także sieci kanalizacji sanitarnej w sołectwach. Zlewnia rzeki Szkło leży w bezpośrednim sąsiedztwie ujęcia wody dla miasta Jarosław, dlatego też kanalizacja gminy Laszki ma istotne znaczenie dla jakości wody pitnej w stolicy powiatu.

Gazownictwo

Gaz przewodowy doprowadzono do 10 miejscowości w gminie, co stanowi 82% ogółu miejscowości. Do dwóch pozostałych miejscowości - Czerniawki i Tuchli - możliwe jest doprowadzenie gazu po uruchomieniu możliwości technicznych zależnych od KOZG w Jarosławiu. Sieć gazowa zasilana jest od stacji redukcyjnej w miejscowości Makowisko, na linii Lubaczów - Jarosław.

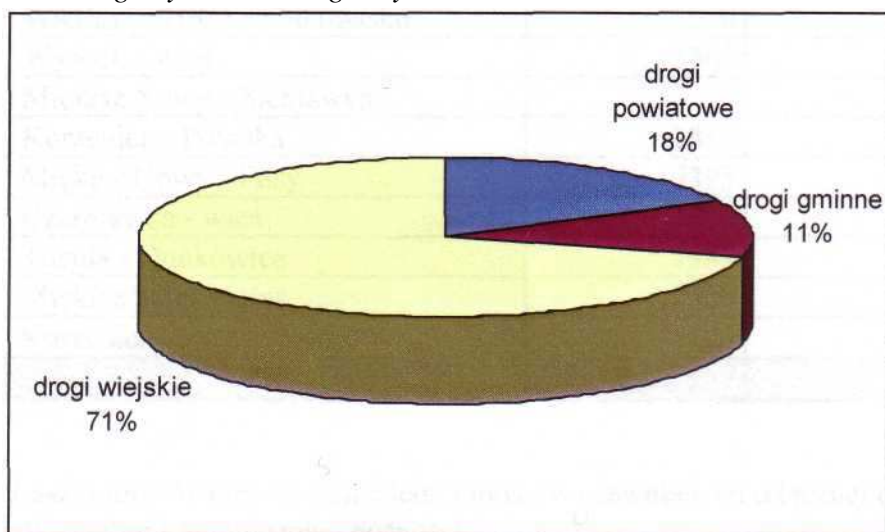
Drogi i szlaki komunikacyjne

Drogi są istotnym elementem gminnej infrastruktury technicznej, szczególnie te krajowe są ważnym katalizatorem rozwoju. Niestety przez teren gminy Laszki nie przebiega żadna droga krajowa. Wielką szansą jest projektowana wersja północna budowy autostrady A4, która zakłada przecięcie gminy Laszki z północy na południowy wschód. Według specjalistów budowa jednego kilometra autostrady daje pracę 460 osobom. W tej liczbie nie są uwzględnieni pracownicy stacji paliw, parkingów, moteli, restauracji itp. Realizacja tej trasy w przyszłości może być wielką szansą rozwoju.

Obecnie układ drogowy na obszarze gminy tworzą:

- drogi gminne - 42,2 km
- drogi powiatowe - 65,5 km
- drogi wiejskie - ok. 264 km

Wykres 10. Układ drogowy na terenie gminy

Źródło: UG Laszki

- drogi o nawierzchni ulepszonej - 62,1 km
- drogi o nawierzchni utwardzonej - 16,6 km
- drogi gruntowe - 288 km.

Gęstość sieci drogowej o nawierzchni ulepszonej, służącej głównie rolnictwu, wynosi 45 km/100 km². Można szacować, że gęstość ta jest w regionie dostateczna, lecz wymaga rekonstrukcji odpowiedniej dla przeobrażeń strukturalnych wsi.

Tabela 29. Sieć dróg gminy Laszki

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi/relacje/	Ogółem	O nawierzchni ulepszonej
Drogi powiatowe			<i>km</i>	<i>km</i>
1.	33164	Ryszkowa Wola – Korzenica	2,805	2,805
2.	33165	Korzenica – Mięksisz N. - Tuchla	7,775	7,775
3.	33166	Laszki –Tuchla –Wielkie Oczy	10,465	10,465
4.	33167	Ryszkowa Wola – Bobrówka – Laszki	5,209	5,209
5.	33168	Makowisko – Bobrówka	1,822	1,822
6.	33171	Bobrówka – Wysocko	5,967	5,967
7.	33172	Wietlin I –Wietlin III	2,463	2,463
8.	33173	Jarosław – Wietlin –Łazy	6,117	6,117
9.	33328	N. Grobla –Mięksisz Nowy	3,415	3,415
10.	33330	Lubaczów – Laszki – Duńkowice	13,084	11,806
11.	33547	Mięksisz Nowy – Duńkowice	6,461	5,800
Razem			65,583	63,644
Drogi gminne			<i>m.b</i>	<i>m.b</i>
1.	3321001	Laszki - Podstaw	1000	-
2.	3321002	Laszki - Bawoły	1800	800
3.	3321003	Laszki - Fedany	600	-
4.	3321004	Laszki - Charytany	1600	-
5.	3321005	Bobrówka - Kąty	2000	970
6.	3321006	Bobrówka - Korzenica	4600	600
7.	3321007	Wietlin - wieś	3000	1517
8.	3321008	Wietlin - SHRO - Makowisko	3950	-
9.	3321009	Wysock - wieś	3500	2775
10.	3321010	Mięksisz Nowy - Sieniawka	3359	-
11.	3321011	Korzenica - Polanka	2850	-
12.	3321012	Mięksisz Nowy - Flisy	2395	-
13.	3321013	Czerniawka - wieś	1000	-
14.	3321014	Tuchla - Duńkowice	7983	1428
15.	3321015	Mięksisz Stary - wieś	1500	1500
16.	3321016	Korzenica - wieś	1100	-
Razem			42 237	9 590

Źródło: UG Laszki

Gmina Laszki jest również właścicielem 3 mostów drewnianych o łącznej długości 90 m.b., o stałej nawierzchni i ograniczonej nośności.

Komunikacja zbiorowa

Gmina charakteryzuje się względnie dobrym dostępem do publicznej komunikacji pasażerskiej. W ramach sieci PKS obsługiwane są wszystkie wsie sołeckie. Istnieją także poziome powiązania komunikacyjne między poszczególnymi wsiami (choć nie bezpośrednie). Mała jest liczba połączeń z centrami regionu.

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa Munina - Bełzec (9700 m.b.) ze stacją PKP Bobrówka (zdolność przeładunkowa 600 t na dobę) i przystankami kolejowymi Korzenica i Zagrody.

Telekomunikacja

Od marca 1999 roku gmina Laszki funkcjonuje z nowym systemem łączności, którego realizację zakończyła TP SA. System funkcjonuje w oparciu o zbudowane maszty telefonii radiowej, pozwoli na włączenie do systemu centralnego wszystkich dotychczasowych abonentów oraz wszystkich chętnych.

Tabela 30. Abonenci telefoniczni ogółem

Gmina/miasto	abonenci telefoniczni		abonenci telewizyjni	
	w liczbach bezwzględnych	na 1000 ludności	w liczbach bezwzględnych	na 1000 ludności
Chłopice	48	8	936	164
Jarosław m.	9130	219	10265	246
Jarosław gm.	446	36	3458	279
Laszki	203	29	1127	159
Pawłosiów	117	15	x	x
Pruchnik	244	26	1577	167
Radymno m.	997	175	1140	200
Radymno gm.	143	12	1685	144
Rokietnica	48	11	666	148
Roźwienica	62	9	658	101
Wiązownica	133	12	1653	153

x - brak danych

Źródło: US Przemysł 1998

Elektroenergetyka

Aktualny stan urządzeń i instalacji energetycznych na obszarach gminnych jest niezadowolający w stosunku do potrzeb. Zasilanie w energię elektryczną wynosi około 400 kWh na 1 ha użytków rolnych, jest o połowę niższe niż w krajach Europy zachodniej.

Mimo że stopień elektryfikacji wsi jest wysoki, około 25% gospodarstw otrzymuje energię o zaniżonym napięciu. Jest to skutek kilkudziesięcioletnich zaniedbań inwestycyjnych w zakresie modernizacji i rozbudowy wiejskich sieci elektroenergetycznych. Potrzeby modernizacyjne występują szczególnie na terenach, na których linie są najstarsze.

6. KULTURA I TURYSTYKA

Walory historyczne

Wieś gminna została założona przed rokiem 1387. W tym właśnie roku została po raz pierwszy wymieniona jako część majątku rodziny Tarnowskich. W wiekach XV-XVI pisana była Laszky. Większość obecnych miejscowości w gminie powstała na przełomie XVI-XVII wieku. Kolejnymi właścicielami dóbr byli Kostkowie, Stremberkowie, Zamoyscy. Siedzibą majątku był pałac w miejscowości Wysock.

W 1772 r. Laszki znajdowały się w zaborze austriackim. Od 1867 stały się siedzibą władz gminnych. W 1915 roku teren gminy był areną zaciętych walk pozycyjnych wojsk austro-węgierskich i niemieckich z wojskami rosyjskimi. Z tego okresu pochodzą cmentarze wojenne, które są obecnie odnawiane.

W latach 1939-1941 gmina Laszki znajdowała się pod okupacją sowiecką, a w latach 1941-1944 pod okupacją niemiecką. Po zakończeniu wojny wysiedlono ludność pochodzenia ukraińskiego i zasiedlono ludnością polską z terenów dawnego województwa lwowskiego.

Walory krajobrazowe, turystyka i agroturystyka

Laszki są jedną z gmin powiatu jarosławskiego, w której rozwijana jest agroturystyka. Podstawą dla niej są głównie zasoby leśne północno-wschodniej części gminy, cieką wodną i naturalną roślinność. Wszystko to stwarza szansę rozwoju tej formy działalności, którą oprócz można na bazie własnej gospodarstw oraz możliwych do utworzenia bazach sportowo-turystycznych przy szkołach podstawowych, świetlicach wiejskich.

Połączenie form technologii rolniczej przyjaznej dla środowiska naturalnego i krajobrazu wiejskiego z możliwością stworzenia wypoczynku dla ludzi z miast umożliwi rozwój ekonomiczny gospodarstw w tej części gminy. Są to tereny o najłagodniejszych glebach (kl. V, VI), które stanowią łącznie 1108 ha, tj. 8,11% powierzchni gminy Laszki.

Istniejąca sieć rzek oraz potoków stanowi istotne zaplecze dla tworzenia małej retencji z kierunkiem wykorzystania rekreacyjnego, hodowli ryb i poprawy warunków wodnych.

Zainspirowanie wszystkich tych działań pozwoli na odtworzenie miejscowej kultury ludowej, obrządków i tradycji. Istotną rolę w tych działaniach winny odegrać placówki szkolne, wykorzystując istniejące na terenie gminy zabytki architektury, tj. pałac w Wysocku, obiekty sakralne oraz zabytki cmentarne.

Na razie jednak baza turystyczna prawie nie istnieje, jedynie w Miękiszu Nowym znajduje się 5 sezonowych miejsc noclegowych.

Działalność kulturalna

Na terenie gminy Laszki znajduje się 5 obiektów sportowych: 2 stadiony w miejscowościach Laszki i Bobrówka oraz 3 boiska sportowe w miejscowościach: Miękisze Nowy, Wysock i Korzenica.

W miejscowościach Laszki, Wysock i Miękisze Nowy działalność rozwijają Ludowe Kluby Sportowe. Łącznie we wszystkich wymienionych miejscowościach jest 6 drużyn piłki nożnej i 1 drużyna piłki siatkowej. Gmina organizuje na stadionach i boiskach sportowych Igrzyska Letnie oraz Igrzyska Zimowe w salach gimnastycznych przy Szkołach Podstawowych w Laszkach i Korzenicy.

Przy Szkole Podstawowej w Laszkach działa kółko muzyczne i chór młodzieżowy. Młodych muzyków można słuchać i podziwiać podczas ważniejszych uroczystości gminnych.

W gminie działa jedna Biblioteka Publiczna w Laszkach oraz dwie filie w Miękiszu Nowym i Wysocku.

II. STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁASZKI

1. ZAŁOŻENIA OGÓLNE

Funkcjonowanie gminy Łaszki w ciągu najbliższych kilkunastu lat, które określa niniejszy dokument, będzie koncentrowało się na rozwijaniu rolnictwa, przedsiębiorczości i szerokim promowaniu gminy jako miejsca inwestycji i wypoczynku.

Wymienione obszary wymagają określenia priorytetowych kierunków działań podejmowanych przez gminę. W przypadku Łaszek jest to rozwijanie wszelkich przedsięwzięć związanych z rolnictwem, drobnym przetwórstwem, aktywizacją mieszkańców i poszukiwaniem dla nich alternatywnych źródeł utrzymania wraz z ciągłym budowaniem infrastruktury technicznej. Dużego znaczenia nabiera również sprawa promowania gminy i przez to poszukiwania inwestorów, którzy wykorzystując istniejące warunki, bliskość Jarosławia i Ukrainy, mogliby tu zainwestować swój kapitał. Realizacja tych strategicznych celów, jak również pozostałych w obszarach rolnictwa, infrastruktury społecznej oraz turystyki i rekreacji wpływać będzie na rozwiązanie najważniejszych problemów gminy, wymienianych przez mieszkańców podczas zorganizowanej debaty, w tym :

- wysokiego poziomu bezrobocia,
- uciążliwych dla mieszkańców braków w infrastrukturze,
- braku rynku zbytu dla produktów rolniczych.

Rysunek 5. Logiczna struktura strategii

Punktem wyjścia opracowanej „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Laszki” był raport diagnostyczny o stanie gminy oraz analiza jej słabych i mocnych stron. Pozwoliło to na określenie problemów gminy, ich zweryfikowanie i próbę znalezienia stosownych rozwiązań. Strategia zawiera zhierarchizowane pod względem czasu i ważności decyzje rozwojowe, które pozwolą na dostosowanie się gminy do dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości.

Struktura części planistycznej została wypracowana od ogółu do szczegółu. W misji gminy zaznaczają się obszary, w których powinna być realizowana strategia, natomiast w każdym z obszarów zaznaczają się cele szczegółowe, których realizacja umożliwi osiągnięcie ogólnego celu misji. Realizacja celów możliwa jest tylko poprzez wykonywanie całego szeregu zadań realizacyjnych. Dzięki takiej metodologii strategia gminy Laszki będzie świadomym i ukierunkowanym procesem podejmowania decyzji.

2. ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON GMINY LASZKI

Przeprowadzone analizy, zorganizowana debata i rozmowy z przedstawicielami społeczności lokalnej dały możliwość dokładnego poznania gminy poprzez pryzmat opinii mieszkańców, pozwoliły również przybliżyć i określić najważniejsze jej problemy. Celem tych działań była odpowiedź na pytanie, co - zdaniem mieszkańców - jest atutem ich gminy, z jakimi boryka się ona trudnościami i jak można te trudności zwalczać, wykorzystując rysujące się szansę.

Najwięcej osób za problemy priorytetowe uznało:

- dokończenie budowy kanalizacji gminy wraz z oczyszczalnią ścieków,
- modernizację rolnictwa,
- regulację rzeki Szkło,
- remonty dróg,
- bezrobocie.

Ustalono również co - wg mieszkańców gminy - zaliczyć należy do jej pozytywnych cech. Większość wymieniała:

- dobre gleby i czyste środowisko naturalne,
- silne poczucie tożsamości grupowej, wolę i ochotę do działania,
- wybudowanie sieci wodociągów, gazociągów,
- podłączenie gminy do automatycznej sieci telefonicznej.

Raport o stanie gminy oraz wyniki analiz były podstawą do przeprowadzenia analizy SWOT - mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń gminy Laszki. Analiza dotyczy sytuacji w jakiej obecnie znajduje się gmina, pozwala zrozumieć koncepcje rozwoju ekonomicznego, daje również możliwość określenia wzrostu gospodarczego przez zinventaryzowanie istniejących zasobów.

A. POŁOŻENIE, ŚRODOWISKO NATURALNE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • przewaga gleb wysokich klas • czyste środowisko naturalne • bogate złoża kruszywa, piaskowca i gliny • bliskość potencjalnych rynków zbytu na Wschodzie 	<ul style="list-style-type: none"> • odległość od głównych szlaków komunikacyjnych • brak kanalizacji w gminie • nieuregulowane stosunki wodne • małe zalesienie terenu • brak funkcjonalnych związków z zagranicą • silne zanieczyszczenie rzeki Szkło oraz potoków
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • budowa autostrady • sąsiedztwo Jarosławia • wzrost zainteresowania wypoczynkiem na wsi • możliwość promowania gminy jako miejsca czystego ekologicznie • wzrastająca świadomość ludzi 	<ul style="list-style-type: none"> • zła gospodarka odpadami • brak tradycji wykorzystywania istniejących walorów • dalsza degradacja środowiska naturalnego w wyniku działalności człowieka bez zabezpieczenia właściwych funkcji komunalnych

B. WARUNKI DEMOGRAFICZNE, POTENCJAŁ LUDZKI	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • duży procent ludzi młodych • znaczne zasoby siły roboczej 	<ul style="list-style-type: none"> • duże bezrobocie • brak możliwości zatrudnienia poza rolnictwem • płytki rynek pracy • niekorzystna struktura wykształcenia
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • przyrost naturalny 	<ul style="list-style-type: none"> • wyludnianie się wsi • migracja ludzi młodych • zmiany zatrudnienia w rolnictwie

C. POZIOM ZASPOKOJENIA POTRZEB SOCJALNO-BYTOWYCH	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • dobrze rozwinięta sieć szkół podstawowych • dostęp do szkół ponadpodstawowych w pobliskim Jarosławiu • rezerwy terenowe pod budownictwo • dosyć dobrze rozwinięty system opieki Medycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • brak szkoły średniej • słabe wyposażenie szkół • brak sal gimnastycznych, boisk • brak zasobów mieszkaniowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • reforma ubezpieczeń społecznych • rozwój alternatywnych źródeł utrzymania ludności rolniczej • program szkoleń dla ludności 	<ul style="list-style-type: none"> • pogarszające się warunki bytowe • powiększające się różnice w dochodach ludności

D. GOSPODARKA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • korzystna struktura własności • znaczne zasoby niewykorzystanej siły roboczej • dobre cechy ekologiczne pól rolnych 	<ul style="list-style-type: none"> • struktura gospodarstw rolnych, duże rozdrobnienie • mała specjalizacja produkcji rolniczej • mała liczba podmiotów gospodarczych • brak przemysłu przetwórczego • brak usług rolniczych i pozarolniczych • wysokie koszty produkcji
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • korzystne warunki glebowo-klimatyczne do rozwijania produkcji żywności • rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich • dostęp do tanich kredytów 	<ul style="list-style-type: none"> • przywiązanie do tradycyjnych form gospodarowania na wsi • pogarszająca się sytuacja ekonomiczna w rolnictwie - ubożenie wsi • brak rynków zbytu na produkty rolne • niestabilna polityka państwa wobec rolnictwa i obszarów wiejskich

E. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • dobrze rozwinięta sieć dróg • dobre połączenie z Jarosławiem • dosyć dobrze rozwinięta sieć energetyczna, wodociągowa i gazowa 	<ul style="list-style-type: none"> • brak sieci kanalizacyjnej • zła jakość połączeń telefonicznych • niski standard nawierzchni dróg • zły stan dróg gminnych • brak oczyszczalni • brak regulacji rzek
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • zagraniczne środki pomocowe na inwestycje w dziedzinie infrastruktury • budowa autostrady 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrastające zapotrzebowanie na energię elektryczną

F. KULTURA, SPORT, TURYSTYKA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • silne poczucie tożsamości lokalnej • przywiązanie do tradycji wiejskich • cechy psychiczne mieszkańców gminy - upór w dążeniu do celu i cierpliwość • dobre warunki do rozwoju różnych form turystyki kwalifikowanej 	<ul style="list-style-type: none"> • brak bazy turystycznej • mało terenów leśnych • brak podstawowych obiektów sportowych • brak wytyczonych szlaków i ścieżek turystycznych • brak promocji gminy na zewnątrz • bierne postawy ludności wiejskiej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost zainteresowania agroturystyką • budowa zbiornika retencyjnego • wymiana młodzieży szkolnej powiązana z aktywnym wypoczynkiem 	<ul style="list-style-type: none"> • brak tradycji korzystania z istniejących walorów • degradacja środowiska

G. WARUNKI WSPIERAJĄCE ROZWÓJ GOSPODARCZY	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • dobry wizerunek gminy w oczach mieszkańców • aktywna postawa mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> • brak programów i kierunków rozwoju obszarów wiejskich • brak możliwości pozyskania zewnętrznych inwestorów • brak dużego kapitału prywatnego
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • wzrastająca umiejętność poszukiwania pozabudżetowych źródeł wspierania inwestycji • nowe zasady finansowania inwestycji 	<ul style="list-style-type: none"> • koncentracja instytucji wspierających rozwój przedsiębiorczości w ośrodkach miejskich • niedoinwestowanie małych i średnich przedsiębiorstw • malejący rynek zbytu

3. MISJA GMINY

Misja gminy Laszki koncentruje się na jej istotnych problemach, dostosowuje kierunki działań do długoterminowych celów, równocześnie pełni funkcje motywacyjne i promocyjne. Dalsze prace planistyczne opierają się na niej i bezpośrednio z niej wynikają. Misja określa obszary strategiczne oraz przybliżony okres realizacji planu - najbliższych kilkanaście lat.

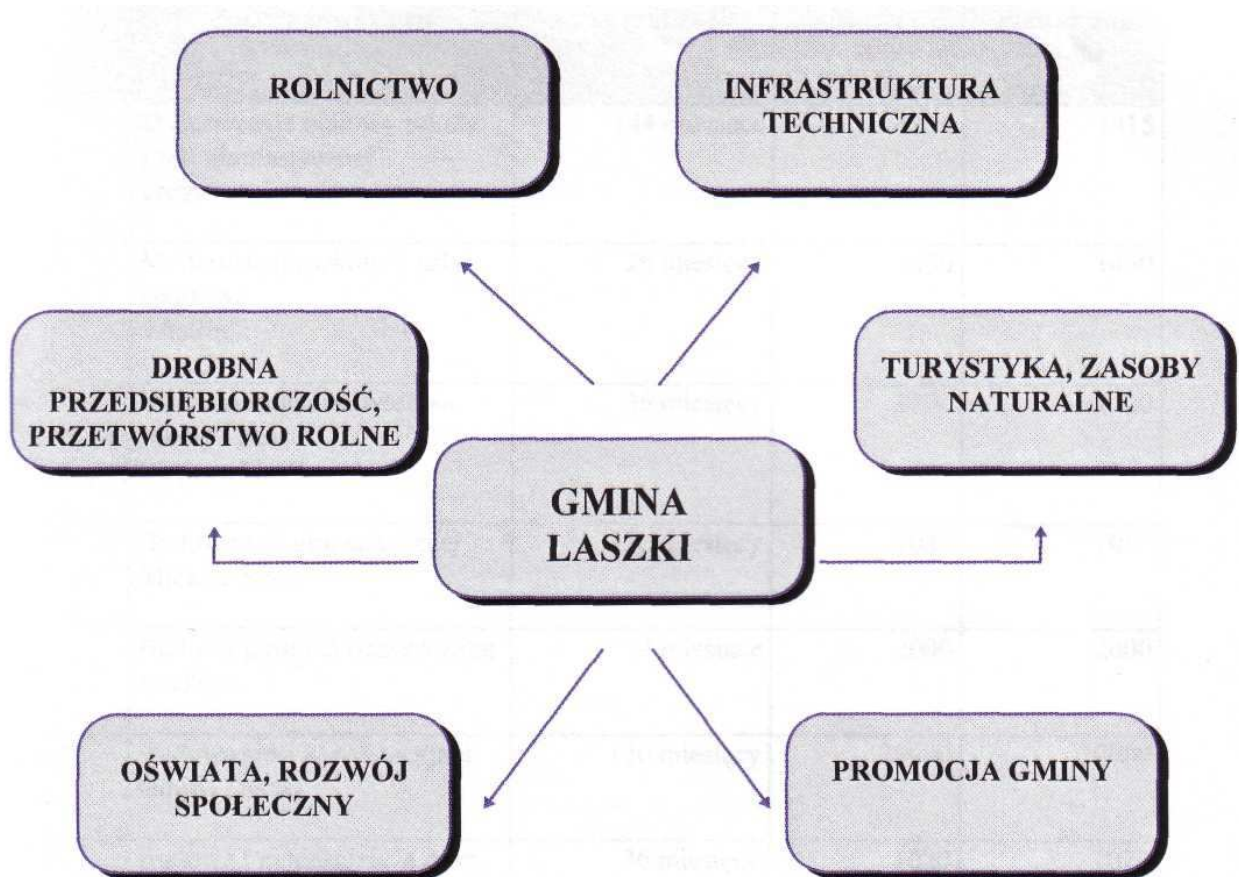
Jesteśmy malowniczo położoną gminą rolniczą.
W najbliższej przyszłości będziemy rozwijać sferę usług około rolniczych, specjalizując się w przetwórstwie rolno-spożywczym i produkcji żywności ekologicznej.
Jednocześnie chcemy być atrakcyjni dla inwestorów zewnętrznych, oferując im uzbrojone tereny, obiekty inwestycyjne i duże zasoby siły roboczej, oraz turystów, którym zapewnimy czyste środowisko naturalne z dobrze rozwiniętą bazą turysty

Gmina Laszki jest gminą typowo rolniczą, charakteryzującą się długoletnimi tradycjami rolniczymi. Zmiany gospodarcze, zachodzące w Polsce w ostatnich latach, znacząco nadwyrężyły potencjał rolniczy gminy. Pojawiły się problemy ze zbyciem niektórych produktów rolnych, sprawdzone rodzaje produkcji okazały się niskorentowne lub nierentowne. Lokalizacja gminy z dala od głównych szlaków komunikacyjnych i dużych aglomeracji miejskich warunkuje kierunek jej przyszłego rozwoju, którym w dalszym ciągu powinno pozostać rolnictwo. Ta podstawowa gałąź gospodarki gminy musi jednak być sukcesywnie dostosowywana do zmieniających się warunków ekonomicznych - produkcja rolna musi przynosić zyski producentom i gminie jako całości. Dodatkowym czynnikiem silnie determinującym rozwój nowych kierunków produkcji rolniczej jest rozdrobnienie gospodarstw rolnych, charakterystyczne dla rejonu południowo-wschodniej Polski. Nowoczesne rolnictwo wymaga powstawania sfery usług okołorolniczych na wysokim poziomie, organizacji zbytu i drobnego przetwórstwa. Aby spełnić te postulaty, gmina powinna oferować potencjalnym inwestorom wewnętrznym i zewnętrznym bazę z pełną infrastrukturą techniczną, co musi być priorytetem rozwojowym gminy Laszki.

Dodatkowym źródłem dochodów mieszkańców powinno być rozwijanie działalności agroturystycznej, ponieważ gmina Laszki dysponuje walorami przyrodniczymi, kulturowymi oraz kilkuwiekową historią. Odpowiednie narzędzia promocyjne w tym zakresie przyczynią się do stworzenia równoległych do rolnictwa form gospodarowania.

Gmina oprócz rolnictwa chce również promować przedsiębiorczość, wspierając inwestorów wewnętrznych i zachęcając inwestorów zewnętrznych dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną. Należy wyjść z ofertą inwestycyjną i promować swoje możliwości.

Rysunek 6. Obszary rozwojowe gminy Laszki

4. OBSZARY, CELE I ZADANIA REALIZACYJNE

OBSZAR 1 **INFRASTRUKTURA TECHNICZNA**

CELE OBSZARU 1

- => Kompleksowy rozwój w dziedzinie infrastruktury technicznej
- => Akumulacja rezerw finansowych i pozyskiwanie dodatkowych środków
- => Atrakcyjne tereny budowlane

ZADANIA REALIZACYJNE

- Budowa kanalizacji (włączenie pozostałych wsi) wraz z systemem gminnych oczyszczalni ścieków.
- Kompleksowa telefonizacja wsi.
- Powołanie Związku Gmin, którego celem będzie regulacja i oczyszczenie rzeki Szkło (w skład związku wchodziłyby gminy z Polski i Ukrainy).
- Rozbudowa sieci gazowej (doprowadzenie gazu do Czerniawki i Tuchli).
- Modernizacja i naprawy dróg, budowa chodników przy ruchliwych drogach, oświetlenie ulic.
- Modernizacja sieci wodociągowych i rozbudowa ujęć wody.
- Budowa nowoczesnego systemu gromadzenia, odbioru, składowania i segregacji odpadów* (wspólna inwestycja z gminami sąsiednimi).
- Reelektrofikacja napowietrznej sieci energetycznej. • Utworzenie zbiornika retencyjnego na rzece Szkło.
- Wyłączenie pasa pól wzdłuż planowanej autostrady i zagospodarowanie go pod rozwój usług, centra handlowe, motele itp.
- Promocja dobrze uzbrojonych terenów jako miejsc pod budownictwo mieszkaniowe.
- Podłączenie gminy do internetu.

Komentarz

Rozbudowa infrastruktury gminnej jest w tej chwili priorytetowym zadaniem. Obszar ten wymagał będzie bardzo dużych nakładów finansowych, wiele jest bowiem do zrobienia. Zasadniczą sprawą jest budowa kanalizacji oraz kompleksowa telefonizacja wsi. Ciekawym projektem może być realizacja zadania budowy zbiornika retencyjnego na rzece Szkło. Znacznie zwiększyłyby to atrakcyjność gminy i oczywiście zmniejszyło prawdopodobieństwo powodzi. Pozostałe zadania są jednak równie ważne i od ich realizacji zależy tempo procesów rozwojowych gminy. Realizacja zadań z obszaru 1 będzie pozytywnie wpływać na cele i zadania innych obszarów, jest ona bowiem ściśle z nimi powiązana.

OBSZAR 2
ROLNICTWO

CELE OBSZARU 2

- => Utrzymanie rolniczego charakteru gminy
- => Tworzenie warunków do prowadzenia produkcji żywności ekologicznej
- => Restrukturyzacja rolnictwa pod względem agrarnym i technologicznym w celu dostosowania do gospodarki rynkowej

ZADANIA REALIZACYJNE

- Organizowanie kursów doradztwa uczących dostosowywania się do gospodarki wolnorynkowej, warunków panujących w UE oraz promujących opłacalne formy produkcji.
- Wzrost liczby gospodarstw wyspecjalizowanych w wybranych kierunkach rolniczych (fasola, ziemniaki, trzoda chlewna itp.)
- Tworzenie opartych o współwłasność przedsiębiorstw przetwórczych
- Dążenie do jednorodności produkcji przez tworzenie grup producenckich rolników (przygotowywanie jednolitych partii towarów).
- Komasaacja gruntów.
- Poszukiwanie rynków zbytu i możliwości kontraktacji.
- Szeroka promocja opłacalnych form produkcji rolnej.
- Melioracja gruntów i regulacja potoków.
- Dostosowanie produkcji do potrzeb rynku
- Obniżenie kosztów i podniesienie jakości produktów
- Zalesianie gleb w celu wyłączenia części gruntów z produkcji rolnej.

Komentarz

Gmina Laszki jest i pozostanie gminą rolniczą. Rolnictwo traktowane było dotąd jako podstawowa gałąź rozwoju gospodarczego, ponieważ było źródłem dochodów znaczącej części mieszkańców. Zmianom musi ulec jednak sposób prowadzenia gospodarstw rolnych. Wszelkie działania w dziedzinie rolnictwa powinny zmierzać do podniesienia jego konkurencyjności poprzez podnoszenie jakości produkcji przy wykorzystaniu wszelkich form doradztwa oraz zmianę struktury gospodarstw. Wielokierunkową produkcję rolniczą należy dostosowywać do możliwości jej zbytu przy wykorzystaniu bliskiego sąsiedztwa Jarosławia oraz rynku wschodniego. Profil produkcji powinien być ustalany na podstawie analizy kosztów i analizy zmieniającego się rynku.

Specjalizacja pracy, jaką wymuszają grupy producenckie, zapewni również dodatkowe miejsca pracy, tak potrzebne w gminie, wspólne wykorzystywanie parku maszynowego, wspólne organizowanie zbytu - minigięda, minihurt, ujednocianie partii towarów.

OBSZAR 3
DROBNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ, PRZETWÓRSTWO ROLNE

CELE OBSZARU 3

- => Aktywizacja gospodarcza gminy
- => Tworzenie warunków do rozwoju bazy przetwórczej
- => Tworzenie nowych miejsc pracy
- => Pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych

ZADANIA REALIZACYJNE

- Wyszukanie, wyszkolenie i pomoc w zorganizowaniu grupy liderów lokalnej aktywności gospodarczej (animatorów przedsiębiorczości).
- Rozwój drobnego przetwórstwa (małe ubojnie, suszarnie owoców, kiszarnie, przechowywalnie itp.).
- Wykorzystanie bazy i potencjału istniejących spółdzielni rolniczych.
- Stworzenie nowych miejsc pracy na bazie miejscowych zasobów surowcowych (piasek, żwir, glina).
- Utrzymanie dotychczasowych miejsc pracy (min. POM).
- Rozwój specjalistycznych usług pozarolniczych (mała gastronomia, stacje paliw itp.).
- Współpraca z instytucjami wspierającymi rozwój przedsiębiorczości na wsi.
- Prowadzenie działalności szkoleniowej, doradczej, informacyjnej i promocyjnej dotyczącej alternatywnych źródeł dochodu na wsi - drobne rzemiosło, usługi, przetwórstwo, agroturystyka itp.
- Pomoc administracyjno-prawna dla rozpoczynających działalność gospodarczą na terenie gminy oraz prowadzenie polityki podatkowej zachęcającej do inwestowania (ulgi dla rozpoczynających działalność gospodarczą, tworzących nowe miejsca pracy).
- Utworzenie banku informacji dotyczących potencjału gospodarczego gminy, rezerw towarowych, ofert rynkowych.

Komentarz

Rozwój przedsiębiorczości i usług okołorolniczych jest warunkiem koniecznym do dalszego funkcjonowania gminy. Z jednej strony władze gminy powinny stymulować rozwój wewnątrz gminy, służąc pomocą i doradztwem, z drugiej powinny wyjść na zewnątrz z ofertą inwestycyjną. Dostyc dobrze rozwinięta infrastruktura, wolne obiekty do zagospodarowania oraz wolne siły bezrobotnych powinny być atutami przyciągającymi inwestorów i ułatwiającymi rozpoczęcie działalności.

Dla realizacji określonych celów zasadne byłoby powołanie czegoś w rodzaju Centrum Rozwoju Gminy, które odpowiedzialne byłoby za nadzór nad realizacją określonych zadań, ich koordynację oraz obsługę. Pełniłoby ono funkcję ośrodka szkoleń, doradztwa, informacji i promocji.

OBSZAR 4
OŚWIA TA, ROZWÓJ SPOŁECZNY

CELE OBSZARU 4

- => Poprawa warunków nauczania
- => Wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży
- => Dostosowanie bazy szkolnej do potrzeb
- => Rozwój usług oświatowych i kulturalnych dla mieszkańców
- => Integracja i aktywizacja mieszkańców

ZADANIA REALIZACYJNE

- Utrzymanie dwupoziomowego systemu kształcenia na terenie gminy.
- Stworzenie możliwości wychowania przedszkolnego.
- Stworzenie programu stypendiów przeznaczonych na kontynuację nauki na poziomie średnim w szkołach w regionie dla absolwentów szkół gminnych.
- Budowa i wyposażanie sal gimnastycznych i boisk sportowych.
- Remonty i doposażenie szkół w nowoczesny sprzęt dydaktyczny i naukowy (sale komputerowe, internet).
- Nauczanie przedsiębiorczości w szkołach podstawowych i gimnazjum
- Zorganizowanie dowozu dzieci do szkół.
- Zagospodarowanie terenów wokół szkół.
- Wykorzystanie obiektów użyteczności publicznej: świetlice, remizy strażackie na działalność skierowaną dla mieszkańców.
- Upowszechnianie kultury, sportu jako propozycji spędzania wolnego czasu.

Komentarz

Celem działalności każdej gminy powinno być stworzenie dobrych warunków życia dla mieszkańców - obecnych i przyszłych. Należy przewidzieć szereg działań przystosowujących gminę do roli przewidzianej w misji. Usługi oświatowe, kulturalne i wypoczynkowe należy dostosowywać do nowych warunków, tak aby mieszkańcy chcieli z nich korzystać na miejscu. Baza lokalowa szkół powinna zostać odpowiednio doposażona, tak aby w przyszłości mogła służyć jako baza do organizowania działań kulturalnych i opiekuńczych. Zawsze trzeba pamiętać o tym, że trwały rozwój gminy jest możliwy w sytuacji dużego zaangażowania lokalnej społeczności.

W czasie dyskusji i debat pojawiały się często głosy postulujące utworzenie szkoły średniej w gminie. Trzeba jednak zauważyć, że koszty takiego przedsięwzięcia byłyby ogromne. Wydaje się, że lepszym pomysłem byłoby opracowanie programu stypendiów (opartych np. na funduszach europejskich) dla młodzieży chcącej kontynuować naukę poza gminą.

OBSZAR 5
ŚRODOWISKO NATURALNE, TURYSTYKA

CELE OBSZARU 5

- => Dalszy rozwój infrastruktury zabezpieczającej środowisko naturalne
- => Poprawa czystości cieków wodnych
- => Gmina Laszki jako miejsce wypoczynku sobotnio-niedzielnego
- => Wykorzystanie naturalnych walorów gminy do stworzenia bazy turystyczno-rekreacyjnej

ZADANIA REALIZACYJNE

- Inwentaryzacja walorów turystyczno-rekreacyjnych.
- Organizacja szkoleń pomagających w profesjonalnym świadczeniu usług turystycznych.
- Zagospodarowanie wolnych obiektów szkolnych i terenów przy szkołach pod rozwój turystyki (np. organizacja zielonych szkół, szkółki jeździeckie).
- Tworzenie miejsc aktywnego wypoczynku dla mieszkańców i gości przy wykorzystaniu naturalnych warunków gminy (stadion, kąpielisko, ścieżki rowerowe, trasy spacerowe).
- Program „Czysta wieś - czysta zagroda” podnoszący estetyczne walory gospodarstw indywidualnych i sprzyjający rozwojowi agroturystyki.
- Wyznaczenie i oznakowanie szlaków turystycznych i rowerowych.
- Wyznaczanie terenów pod zalesienia (nieużytki, okolice lasów, dróg).
- Uregulowanie spraw własności zabytkowych budynków.

Komentarz

Warunki, jakie posiada gmina, dają możliwość organizowania popularnych form wypoczynku - turystyki rowerowej, pieszej i konnej. Proponuje się opracowanie i rozpowszechnienie folderu reklamującego atrakcje gminy w celu dotarcia do potencjalnych klientów i turystów. Ze względu na niewielką odległość od Jarosławia i czyste tereny Laszki mogłyby być miejscem, gdzie przyjeżdżaliby ludzie poszukujący wypoczynku sobotnio-niedzielnego. Jedną z oferowanych atrakcji turystycznych gminy może być również zakup świeżych, ekologicznych produktów bezpośrednio od producentów.

Należy jednak zadbać o należytą bazę turystyczną, która zachęcałaby potencjalnych turystów. Program regulacji i oczyszczenia rzeki Szkło oraz budowa zbiornika retencyjnego znacznie podniosą atrakcyjność turystyczną gminy.

OBSZAR 6
PROMOCJA GMINY

CELE OBSZARU 6

- => Promocja gminy jako producenta ekologicznej żywności, miejsca wypoczynku
- => Promocja terenów i obiektów pod inwestycje
- => Uatrakcyjnianie i promocja najpiękniejszych miejsc gminy
- => Poprawa estetyki gminy
- => Tworzenie na terenie gminy funkcji mieszkaniowych, usługowych i rekreacyjnych

ZADANIA REALIZACYJNE

- Opracowanie zintegrowanego programu promocji gminy, który miałby na celu stworzenie proturystycznego i ekologicznego wizerunku gminy.
- Opracowanie herbu gminy.
- Przygotowanie folderu promocyjnego.
- Wydzielenie i zagospodarowanie na obszarze gminy terenów mieszkaniowych, usługowych i rekreacyjnych.
- Kampania promocyjna ekologicznej żywności z gminy.
- Organizowanie miejsc aktywnego wypoczynku sobotnio-niedzielnego i rekreacji dla mieszkańców gminy i Jarosławia. • Udostępnianie terenów pod zabudowę mieszkaniową.
- Szeroka promocja działań podejmowanych w obszarach przedstawionych powyżej.
- Aktywna współpraca z gminami sąsiednimi, instytucjami powiatowymi, wojewódzkimi w celu podejmowania wspólnych działań promocyjnych (foldery, przewodniki, anonse prasowe itd.).

Komentarz

Większość zadań przedstawionych wcześniej wymagać będzie stałej promocji. Gmina atrakcyjnie położona względem Jarosławia może i powinna spełniać dla niego funkcje usługowe i wypoczynkowe. Stałe uatrakcyjnianie terenów przez budowę infrastruktury, planowe zagospodarowanie terenów sprawi, że do gminy chętnie będą przybywali nowi mieszkańcy oraz turyści w poszukiwaniu czystego powietrza i odpoczynku.

Ważnym elementem kampanii promocyjnej będzie opracowanie herbu gminy. Z czasem, w miarę prowadzenia działań promocyjnych, stanie się on znakiem rozpoznawczym tego regionu, kojarzonym z ekologicznymi produktami żywnościowymi.

Załącznik

Wykaz inwestycji planowanych do realizacji przez gminę Laszki

Lp.	Nazwa inwestycji	Czas inwestycji	Koszt (tys. zł)	Planowane Środki (tys. zł)
1	Dokończenie budowy szkoły i sali gimnastycznej Laszki	144 miesiące	5930	1415
2	Modernizacja szkoły + sala sportowa Wietlin	26 miesięcy	1450	1450
3	Modernizacja i rozbudowa szkoły i sali Mięksisz Nowy	36 miesięcy	1500	1500
4	Budowa sali gimnastycznej Mięksisz Stary	36 miesięcy	1087	1087
5	Budowa gminnej oczyszczalni ścieków	24 miesiące	2000	2000
6	Budowa sieci kanalizacyjnej Gmina Laszki	120 miesięcy	20000	20000
7	Budowa i modernizacja dróg gminnych	36 miesięcy	1020	1020

Załącznik**Wykaz zabytków na terenie gminy****BOBRÓWKA**

- i DZWONNICA CERKWI GR.-KAT., drewn., 1 poł. XVIII (cerkiew rozebrana 1988).
 2. DOM NR 8, wł. Edward Drozd, drewn., pocz. XX.
 3. DOM NR 10, wł. Anna Stepańczak, drewn., 1 ćw. XX.
 4. DOM NR 16, wł. parafia rzym.-kat., drewn., 1 ćw. XX.
 5. DOM NR 27, wł. Marian Podkościelny, drewn., 1 ćw. XX.
 6. DOM NR 49, wł. Czesław Bawół, drewn., 1 ćw. XX.

CZERNIĄ WKA

7. DOM NR 14, wł. Jan Zawidkowski, drewn., 1 ćw. XX.
 8. DOM NR 19, wł. Henryk Kamiński, drewn., 1 ćw. XX.

KORZENICA

9. KAPLICZKA przy rozwidleniu dróg, drewn., k. XIX, remont. 1959.
 10. KAPLICZKA przy drodze do Nowej Grobli, mur., XIX.
 11. DOM NR 56, wł. Jan Partyka, drewn., 1 ćw. XX.
 12. DOM NR 62, wł. Cecylia Szwarzak, drewn., 1 ćw. XX.
 13. DOM NR 73, wł. Roman Mokry, drewn., 1 ćw. XX.

Laszki

14. KOŚCIÓŁ PAR. PW. ŚŚ. ZOFII I SZCZEPANA, mur., 1902-1907.
 15. DOM NR 158, wł. Zdzisław Czerwiński, drewn., 1 ćw. XX.
 16. DOM NR 164, wł. Czesław Kalek, drewn., 1 ćw. XX.
 17. DOM NR 255, wł. Janina Fecowicz, drewn., 1 ćw. XX.
 18. DOM NR 288, wł. Mieczysław Wojtowicz, drewn., 1 ćw. XX.
 19. DOM NR 297, wł. Irena Piekuś, drewn., 1 ćw. XX.
 20. DOM NR 309, wł. Jan Kowalik, drewn., 1 ćw. XX.
 21. DOM NR 319, wł. Jan Kowalski, drewn., 1 ćw. XX.
 22. DOM NR 333, wł. Jan Strzałka drewn., 1 ćw. XX.

NOWYMIĘKISZ

23. ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PAR. PW. MB ŚNIEŻNEJ, *proj. Kazimierz Osieński*:
 a. kościół, drewn., 1918-1919,
 b. dzwonnica, mur., 1918-1919.
 24. KAPLICZKA obok domu nr 71, mur., k. XIX.
 25. DOM NR 7, wł. Józef Mikutra, drewn., 1 ćw. XX.
 26. DOM NR 69, wł. UG Laszki, drewn., 1 ćw. XX.

STARYMIĘKISZ

27. CERKIEW GR.-KAT. FIL. PW. BOGURODZICY POKROW, ob. nie użytkowana, drewn., XVIII (?), rozbud. i przebud. 1803-1811, restaur. 1885 i 1925.
 28. KAPLICZKA obok domu nr 93, mur., pocz. XIX.
 29. DOM NR 9, Edward Gościak, drewn., 1 ćw. XX.
 30. DOM NR 16, wł. Władysław Syndyka, drewn., 1 ćw. XX.

TUCHLA

- 31. KAPLICZKA, mur., XIX.
- 32. DOM NR 27, wł. Katarzyna Stankiewicz, drewn.,1 ćw. XX.
- 33. DOM NR 28, wł. Teodozja Koszela, drewn.,1 ćw. XX.
- 34. DOM NR 30, wł. Józefa Muskus, drewn.,1 ćw. XX.

WIETUN

- 35. ZESPÓŁ CERKWI GR.-KAT. PAR. PW. NARODZENIA NMP, ob. kościoła rzym.-kat. par. pw. Narodzenia NMP:
 - a. cerkiew, mur., 1819, gruntownie remont. 1969-1972,
 - b. dzwonnica, drewn., XVIII,
 - c. ogrodzenie z bramą, mur., k. XIX.
- 36. KAPLICZKA SŁUPOWA, mur.,1848.
- 37. KAPLICZKA, mur.,1 poł. XIX.
- 38. DOM NR 19, wł. Roman Mielnik, drewn.,1 ćw. XX.
- 39. DOM NR 71, wł. Adam Bis, drewn.,1 ćw. XX.

WYSOCKO (WYSOCK)

- 40. CERKIEW GR.-KAT. PAR. PW. NARODZENIA NMP, ob. kościół rzym.- kat. fil. pw. Narodzenia NMP, mur.,1889, remont. 1990-1992.
- 41. ZESPÓŁ PAŁACOWY, uż. PDOS:
 - a. pałac, mur., 1721-1728, proj. Giovanni Spazzio, remont, ok.1831, przebud. i nadbud. piętra 1885, spalony 1914-1918, odbud., zrujnowany po 1944, odbud. 1958-1960,
 - b. oficyna, mur., XIX/XX, gruntownie remont. 1991-1993,
 - c. kaplica, mur.,1831,
 - d. stajnia, mur.,1 poł. XIX,
 - e. ruina kuźni, mur.,1 poł. XIX,
 - f. piwnica (wykorzystywana jako areszt), mur., XVII,
 - g. park romantyczny, XVIII, powiększony XIX,
 - h. obelisk, kam., 1883.
- 42. DOM NR 5, wł. Ewa Haczela, drewn.,1 ćw. XX

Spis tabel

<i>Tabela 1. Podział administracyjny powiatu jarosławskiego</i>	8
<i>Tabela 2. Podstawowe dane o gminie Laszki na tle powiatu</i>	12
<i>Tabela 3. Ludność powiatu jarosławskiego</i>	13
<i>Tabela 4. Podział administracyjny gminy Laszki</i>	13
<i>Tabela 5. Migracje ludności powiatu jarosławskiego</i>	14
<i>Tabela 6. Ruch naturalny ludności</i>	15
<i>Tabela 7. Pracujący w gospodarce narodowej w 1997 r</i>	16
<i>Tabela 8. Pracujący w poszczególnych działach gospodarki narodowej w 1997 r.</i>	16
<i>Tabela 9. Pełnozatrudnieni (jednostki pracy) w indywidualnych gospodarstwach rolnych na tle powiatu jarosławskiego</i>	17
<i>Tabela 10. Sytuacja w zakresie bezrobocia w powiecie Jarosławskim (dane na 28.02.1999)</i>	17
<i>Tabela 11. Struktura wiekowa bezrobotnych w powiecie jarosławskim</i>	18
<i>Tabela 12. Bezrobotni wg stażu pracy w powiecie jarosławskim</i>	19
<i>Tabela 13. Struktura wykształcenia bezrobotnych w powiecie</i>	19
<i>Tabela 14. Bezrobotni absolwenci w powiecie</i>	20
<i>Tabela 15. Szkoły podstawowe w roku szkolnym 1997/1998</i>	23
<i>Tabela 16. Zasoby mieszkaniowe powiatu jarosławskiego zamieszkane w 1997 r.</i>	24
<i>Tabela 17. Mieszkania, izby i powierzchnia użytkowa mieszkań oddanych do użytku w 1997 r.</i> 24	
<i>Tabela 18. Pracownicy medyczni służby zdrowia</i>	25
<i>Tabela 19. Szpitale, apteki i punkty apteczne</i>	25
<i>Tabela 20. Jednostki organizacyjne zarejestrowane w systemie REGON według form własności</i>	28
<i>Tabela 21. Użytkowanie gruntów wg granic administracyjnych</i>	29
<i>Tabela 22. Systematyka indywidualnych gospodarstw wg powierzchni użytków z działkami rolnymi</i>	30
<i>Tabela 23. Średnia powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych według rodzajów użytków w powiecie</i>	31
<i>Tabela 24. Powierzchnia zasiewów podstawowych upraw w ha</i>	31
<i>Tabela 25. Zasiwy w indywidualnych gospodarstwach rolnych sołectw gminy</i>	32
<i>Tabela 26. Zwierzęta gospodarskie w powiecie</i>	32
<i>Tabela 27. Pogłowie bydła i trzody w rozbiciu na sołectwa</i>	33
<i>Tabela 28. Wodociągi i kanalizacja</i>	34
<i>Tabela 29. Sieć dróg gminy Laszki</i>	37
<i>Tabela 30. Abonenci telefoniczni ogółem</i>	38

Spis wykresów i rysunków

Wykres 1. Liczba ludności gminy Laszki w latach 1994-1998	14
Wykres 2. Zmiany przyrostu naturalnego w latach 1994-1997.	75
Wykres 3. Struktura wiekowa bezrobotnych	18
Wykres 4. Struktura wykształcenia bezrobotnych w gminie	20
Wykres 5. Gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego wg źródeł utrzymania	21
Wykres 6. Źródła dochodów gospodarstw domowych w gminie Laszki	22
Wykres 7. Struktura wydatków Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	27
Wykres 8. Struktura zatrudnienia na terenie gminy Laszki	29
Wykres 9. Powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych (hektary)	30
Wykres 10. Układ drogowy na terenie gminy.....	36
Rysunek 1. Gmina Laszki na tle powiatów województwa podkarpackiego.....	9
Rysunek 2. Granice sołectw gminy Laszki	11
Rysunek 3. Gmina Laszki na tle powiatu Jarosławskiego.....	12
Rysunek 4. Infrastruktura gminy Laszki	35
Rysunek 5. Logiczna struktura strategii	41
Rysunek 6. Obszary rozwojowe gminy Laszki	48